

De (minderjarige) socialemedia-influencer als onderneming

Julie Kerckaert*

I. Inleiding

1. SOCIALEMEDIA-INFLUENCERS GAAN VIRAL – Sociale media zijn niet meer weg te denken uit de hedendaagse digitale maatschappij. Volgens cijfers van Eurostat is meer dan 50 procent van de EU-bevolking tussen 16 en 74 jaar actief op sociale media. Van de jongere generatie tussen 16 en 24 jaar maakt bijna 90 procent gebruik van minstens één socialemediaplatform². De socialemediarevolutie heeft de opkomst van zogenaamde socialemedia-influencers met zich meegebracht³. De European Advertising Standards Alliance (hierna: **EASA**)⁴ definieert influencers als “*independent third party endorsers who shape audience attitudes through blogs, posts, tweets, and the use of other social*

---

* Julie KERCKAERT is doctoraatsbursaal aan de Universiteit Gent (Faculteit Recht en Criminologie). Als onderzoeker maakt zij deel uit van de Vakgroep Metajuridica, Privaat- en Ondernemingsrecht, het Instituut Financieel Recht en het Interuniversitair Centrum voor Consument en Recht. Zij wil graag haar oprechte dank betuigen aan prof. dr. Reinhard Steennot en prof. dr. Gerd Verschelden voor hun nuttige feedback tijdens het schrijven van deze bijdrage. De in dit artikel gebruikte genderspecifieke taal moet als genderneutraal worden opgevat, tenzij uit de context duidelijk het tegendeel blijkt.

² Zie Eurostat, *Are you using social networks?*, 26 juni 2019, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190629-1>.

Volgens een studie van het Interuniversitair Micro-Electronica Centrum maken meer dan acht op de tien van de Vlaamse burgers dagelijks gebruik van minstens één chatdienst of socialemediaplatform. Bij Vlamingen tussen 16 en 24 jaar oud betreft het een percentage van 98 procent. Zie Interuniversitair Micro-Electronica Centrum, *Digimeter*, 2021, www.imec.be/sites/default/files/2022-04/IMEC_Digimetterapport_2021.pdf.

Van de Nederlandse bevolking in de leeftijdsgroep van 12 tot 25 jaar maakt vrijwel iedereen gebruik van sociale media (96,8 procent). Zie Centraal Bureau voor de Statistiek, “Wie gebruikt het vaakst sociale media?” in *Nederland in cijfers*, december 2020, <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2020/wie-gebruikt-het-vaakst-sociale-media>.

³ Uit een onderzoek van Arteveldehogeschool en Comeos blijkt dat 86,6 procent van de Belgen tussen 16 en 24 jaar influencers volgt op sociale media. Zie M. DE VEIRMAN, I. BRUWIJERE en E. MOLLAERT, *SMI-Barometer*, 2022, 6 en 27.

⁴ De EASA verenigt 28 nationale zelfregulerende organisaties uit Europa (waaronder de zelfregulerende organisaties van de Belgische en de Nederlandse reclamesector) en 13 organisaties die de reclame-industrie vertegenwoordigen. Het doel van de EASA is om hoge operationele standaarden vast te leggen voor de zelfregulering van reclame. Zie voor meer informatie www.easa-alliance.org/about-us.

media”⁵. Gezien de immense populariteit van sociale media bij jongeren, zijn deze influencers vaak nog minderjarig⁶. Sommigen onder hen hebben een duizelingwekkend aantal volgers vergaard. In 2020, bijvoorbeeld, behaalde de toen zestienjarige Charli D’Amelio als eerste een volgersaantal van 100 miljoen op het videoplatform TikTok⁷. Ook het YouTube-kanaal Like Nastya van de negenjarige⁸ Anastasia Radzinskaya telt ondertussen meer dan 100 miljoen abonnees⁹.

2. #RECLAME – Behalve een enorm bereik, hebben minderjarige influencers ook een significante impact op de besluitvorming van hun volgers¹⁰. Het is vanzelfsprekend dat deze minderjarige influencers dan ook zeer interessant zijn voor commerciële doeleinden en dat adverteerders hen steeds vaker contacteren om producten te promoten via socialemediaberichten¹¹. Het kanaal van Anastasia

---

⁵ Zie EASA, *Best Practice Recommendation on Influencer Marketing*, december 2018, www.easa-alliance.org/sites/default/files/EASA%20BEST%20PRACTICE%20RECOMMENDATION%20ON%20INFLUENCER%20MARKETING_2020_0.pdf.

De Jury voor Ethische Praktijken inzake reclame (hierna: **JEP**), het zelfregulerende orgaan van de Belgische reclamesector, omschrijft influencers als invloedrijke personen die online een relevante community en reputatie hebben opgebouwd vanuit hun kennis over en interesse in een specifiek topic. Op sociale media (en websites) fungeren influencers als *content creators*. Zie JEP, *Aanbevelingen inzake influencer marketing*, 2022, www.jep.be/wp-content/uploads/2022/04/influencers_NL.pdf.

De Stichting Reclame Code (hierna: **SRC**), de zelfregulerende organisatie voor de Nederlandse reclamesector, gebruikt in zijn Reclamecode Social Media & Influencer Marketing de term “verspreider”. De verspreider is volgens de SRC degene die een relevante relatie heeft met de adverteerder en reclame via sociale media verspreidt. Zie SRC, *Reclamecode Social Media & Influencer Marketing*, 2022, www.reclamecode.nl/nrc/reclamecode-social-media-rsm.

⁶ Dit blijkt bijvoorbeeld uit een recent wetsvoorstel dat de bestaande Belgische wetgeving rond kinderarbeid wil wijzigen wat de activiteiten van minderjarige influencers betreft. Zie wetsvoorstel tot wijziging van de arbeidswet van 16 maart 1971 en het koninklijk besluit van 11 maart 1993 betreffende de kinderarbeid wat de activiteiten van minderjarige influencers betreft, *Parl.St. Kamer 2022-23*, nr. 55-2943/1.

⁷ Zie E. MAEREVOET, “Charli D’Amelio (16) is eerste met 100 miljoen volgers op TikTok”, *VRT NWS* 23 november 2020, www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/11/23/charli-d-amelio-is-eerste-met-100-miljoen-volgers-op-tiktok.

⁸ Doorgaans bepalen socialemediaplatformen in hun algemene voorwaarden dat minderjarigen pas een account mogen aanmaken wanneer zij ten minste dertien jaar oud zijn. Jongeren zijn in de praktijk echter al veel eerder actief op sociale media. Zie bijvoorbeeld de servicevoorwaarden van de volgende socialemediaplatformen: www.youtube.com/static?gl=PL&template=terms (YouTube), www.facebook.com/legal/terms (Facebook), <https://help.instagram.com/581066165581870> (Instagram) en www.tiktok.com/legal/page/eea/terms-of-service/NL (TikTok). Zie evenwel Mediaraven, *Apestaartjaren: De digitale leefwereld van kinderen en jongeren*, 19 mei 2022, <https://drive.google.com/file/d/11ti4ty5TeJ3Spf7tGu5bQFgXw9VkjUTE/view>, 52 en 57.

⁹ Zie www.youtube.com/channel/UCJlp5SjeGSdVdwsfb9Q71Q (geraadpleegd op 26 september 2022).

¹⁰ Een op de drie van de Belgen tussen 16 jaar en 24 jaar die socialemedia-influencers volgt, heeft de voorbije drie maanden iets gekocht door toedoen van een influencer (zie M. De VEIRMAN, I. BRUIERE en E. MOLLAERT, *SMI-Barometer*, 2022, 6 en 30).

¹¹ Uit een recente studie, die werd uitgevoerd in opdracht van de Commissie Interne Markt en Consumentenbescherming van het Europees Parlement, blijkt dat influencermarketing in de afgelopen jaren een van de meest populaire en effectieve vormen van online reclame is geworden. Zie F. MICHAELSEN, L. COLLINI et al., *The impact of influencers on advertising and consumer protection in the Single Market*, februari 2022, [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/703350/IPOL_STU\(2022\)703350_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/703350/IPOL_STU(2022)703350_EN.pdf).

Radzinskaya, bijvoorbeeld, genereerde in 2021 maar liefst 25 miljoen euro¹². Minderjarigen worden op deze manier ingezet als reclamevehikel. Minderjarige influencers worden bovendien niet alleen ingeschakeld als kanaal om reclame te verspreiden, zij maken de reclame-inhoud doorgaans ook zelf¹³. Commerciële berichten nemen op deze manier naadloos een plaats in tussen andere door gebruikers gegenereerde *content*. Daarbij komt nog dat commerciële boodschappen vaak niet of niet op de juiste manier herkenbaar worden gemaakt. Dit gebrek aan transparantie maakt het voor socialemediagebruikers, *a fortiori* wanneer zij minderjarig zijn, moeilijk om een onderscheid te maken tussen berichten die de oprechte onbevooroordeelde mening van de influencer reflecteren en berichten met een marketingintentie¹⁴.

3. INFLUENCERMARKETING VANUIT EEN ECONOMISCH RECHTELIJK PERSPECTIEF – De gevaren die gepaard gaan met influencermarketing blijven niet beperkt tot het geschetste gebrek aan transparantie. Er kan bijvoorbeeld verwezen worden naar het voorval van een aantal jaren geleden waarbij een Belgische YouTuber zijn voornamelijk minderjarige subscribers aanspoorde om de kredietkaarten van hun ouders te stelen zodat ze zijn *merchandise* zouden kunnen kopen¹⁵. Er kan ook gedacht worden aan influencers die onterecht bepaalde kenmerken aan een product toeschrijven¹⁶. Al snel rijst de vraag of

---

¹² Zie N. BERNAERTS, “Dokters gaven haar weinig kansen, nu verdient Nastya (8) miljoenen”, *Het Nieuwsblad* 2 februari 2022, www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220201_97364850.

¹³ Sommige minderjarige influencers gaan nog verder en brengen eigen goederen op de markt.

¹⁴ De transparantieproblematiek heeft de afgelopen jaren geleid tot de totstandkoming van verschillende juridisch niet-bindende initiatieven die aangeven wanneer en hoe influencers het commercieel karakter van hun *content* het best kenbaar kunnen maken.

Op Europees niveau heeft de EASA in 2018 de *Best Practice Recommendation on Influencer Marketing* aangenomen om nationale zelfregulerende organisaties te ondersteunen bij de ontwikkeling van hun eigen codes (zie EASA, *Best Practice Recommendation on Influencer Marketing*, December 2018).

In België verschenen in 2018 voor het eerst *guidelines* voor online influencers van de FOD Economie, maar na hevige weerstand vanuit de sector voelde de FOD Economie zich genoodzaakt om deze *guidelines* terug in te trekken. Op 26 april 2022 publiceerde de FOD Economie nieuwe aanbevelingen (zie <https://news.economie.fgov.be/213090-contentcreators-moeten-reclame-duidelijk-kenbaar-maken>, <https://economie.fgov.be/nl/themas/verkoop/reclame/u-bent-contentcreator> en J. KERCKAERT, “[FOD Economie publiceert nieuwe aanbevelingen voor influencers]”, *TBH* 2022, afl. 5, 702-703). De JEP publiceerde in oktober 2018 aanbevelingen voor influencers. De aanbevelingen werden in 2022 herwerkt (zie JEP, *Aanbevelingen inzake influencer marketing*, 2022).

Ook de Nederlandse tegenhanger van de JEP, de SRC, nam in zijn Reclamecode Social Media & Influencer Marketing bepaalde richtlijnen op inzake transparantie (zie SRC, *Reclamecode Social Media & Influencer Marketing*, 2022).

¹⁵ Zie D. DECKMYN, “Steel de creditcard van je ouders!”, *De Standaard* 21 september 2018, www.standaard.be/cnt/dmf201809a20_03770634.

Overeenkomstig art. VI.100, 3° WER is het verboden om kinderen in reclame er rechtstreeks toe aan te zetten om geadverteerde producten te kopen of om hun ouders of andere volwassenen te overhalen om die producten voor hen te kopen.

¹⁶ In het kader van een overheids campagne van voormalig Staatssecretaris voor Consumentenbescherming Eva De Bleeker plaatsten vijf Belgische influencers twee jaar geleden valse reclameberichten op hun Instagramaccounts voor onder meer namaakhandtassen, gezichtscreme op basis van ivoor en duurzame sigaretten (zie A. TORBEYNS, “Bedenklijke reclame door influencers is stunt”, *De Standaard* 16 maart 2021,

het regime inzake oneerlijke handelspraktijken soelaas kan bieden in de bovenstaande scenario's. De Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken (hierna: **ROH**)¹⁷, die een volledige harmonisatie van de nationale bepalingen inzake oneerlijke handelspraktijken heeft tot stand gebracht in de verschillende EU-lidstaten¹⁸, zal slechts van toepassing zijn voor zover de inbreukmakende influencer gekwalificeerd kan worden als onderneming in de zin van artikel 2, b) ROH. In België bevat boek VI van het Wetboek van Economisch Recht (hierna: **WER**)¹⁹ de regels inzake oneerlijke handelspraktijken²⁰. Boek VI WER hanteert het ondernemingsbegrip uit artikel I.8, 39° WER als aanknopingspunt. Dit ondernemingsbegrip sluit – logischerwijs – aan bij het ondernemingsbegrip uit het Europese consumentenrecht. Het WER kent evenwel geen eenduidige definitie van het begrip “onderneming”. Zo is niet het ondernemingsbegrip uit artikel I.8, 39° WER, maar wel het ruimere algemene ondernemingsbegrip uit artikel I.1, 1° WER bepalend voor onder meer de toepassing van het insolventierecht, de vrije bewijsregeling die speelt tussen ondernemingen, de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank en de verplichting tot inschrijving in de KBO. Wat het Europees geïnspireerde Belgische mededingingsrecht betreft (boek IV WER), moet dan weer verwezen worden naar artikel I.6, 12° WER. Hoewel artikel I.6, 12° WER dezelfde bewoordingen gebruikt als artikel I.8, 39° WER om het begrip “onderneming” te definiëren, krijgt het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip ingevolge de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie een andere invulling dan het ondernemingsbegrip uit artikel I.8, 39° WER.

Minderjarige influencers nemen een bijzondere plaats in binnen dit kwalificatievraagstuk. De kwalificatie als onderneming veronderstelt immers dat de betrokkene bekwaam is om rechtshandelingen te stellen. Minderjarigen zijn in principe onbekwaam om contracten aan te gaan naar Belgisch recht. Deze principiële handelingsonbekwaamheid moet echter sterk genuanceerd worden. In tegenstelling tot het klassieke handelsrecht, kent het ondernemingsrecht bovendien geen specifieke regeling voor

---

www.standaard.be/cnt/dmf20210315_98117183). Ook vorig jaar schakelde de FOD Economie naar aanleiding van de Internationale Consumentendag op 15 maart acht influencers in om jongeren te wijzen op de gevaren van namaakproducten (zie <https://news.economie.fgov.be/211184-vergeet-het-het-is-fake>).

¹⁷ Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad, *Pb.L.* 11 juni 2005, afl. 149, 22.

¹⁸ Dit betekent dat de EU-lidstaten binnen het door de ROH geharmoniseerde gebied niet kunnen voorzien in minder óf meer bescherming dan door de richtlijn wordt geboden.

¹⁹ Wetboek van Economisch Recht 28 februari 2013, *BS* 29 maart 2013.

²⁰ Art. VI.95 WER verbiedt oneerlijke handelspraktijken. In het bijzonder betreft dit verbod misleidende en agressieve handelspraktijken (art. VI.94 WER). Art. VI.100 en VI.103 WER bevatten respectievelijk een uitputtende lijst van misleidende en agressieve handelspraktijken die onder alle omstandigheden als oneerlijk moeten worden aanzien. Gedragingen die niet overeenstemmen met een van de in de zwarte lijsten opgesomde per se verboden handelspraktijken kunnen alsnog oneerlijk zijn, met name wanneer ze vallen onder het algemeen verbod op misleidende (arts. VI.97-VI.99 WER) of agressieve handelspraktijken (arts. VI.101-VI.102 WER). Tot slot kunnen handelspraktijken gevat worden door de overkoepelende algemene norm van art. VI.93 WER, die oneerlijke handelspraktijken in het algemeen verbiedt. Van een schending van het algemeen verbod op oneerlijke handelspraktijken zal slechts sprake zijn voor zover kan worden aangetoond dat de handelspraktijk in strijd is met de vereisten van professionele toewijding en de handelspraktijk het economische gedrag van de gemiddelde consument wezenlijk kan verstoren.

minderjarigen. Noch het WER (met inbegrip van de parlementaire voorbereidingen), noch enige andere bijzondere wetgeving rept een woord over de minderjarige in de hoedanigheid van onderneming. Een bijkomende vraag is of de kwalificatie als onderneming en inzonderheid de – niet te onderschatten – juridische gevolgen daarvan wel wenselijk zijn voor minderjarige influencers.

4. AFBAKENING EN STRUCTUUR VAN DE BIJDRAGE – De centrale onderzoeksvraag in deze bijdrage luidt als volgt: in welke mate kunnen minderjarige socialemedia-influencers gekwalificeerd worden als onderneming in de zin van het WER en op welk vlak kan een wijziging van het actuele kader worden overwogen? Het eerste deel van deze bijdrage licht toe onder welke voorwaarden socialemedia-influencers beschouwd kunnen worden als onderneming in de zin van het WER, waarbij de eventuele minderjarigheid van de influencer niet in aanmerking wordt genomen. De situatie onder het oude handelsrecht wordt eveneens in herinnering gebracht. Het tweede deel van dit artikel neemt de principiële handelingsbekwaamheid van de minderjarige onder de loep. Het derde deel van deze bijdrage gaat dan uiteindelijk na in welke mate de *minderjarige* influencer als onderneming kan (of zou moeten) worden beschouwd en brengt op die manier de vaststellingen van de eerste twee delen samen. Ook in dit laatste deel dringt een doorlichting van het klassieke handelsrecht zich op. In deze bijdrage wordt er steeds van uitgegaan dat de minderjarige influencer zelf optreedt. De situatie waarin de ouders optreden voor de minderjarige influencer wordt buiten beschouwing gelaten. Overigens wordt aangenomen dat de (minderjarige) influencer zijn activiteiten niet in ondergeschikt verband verricht.

II. De (meerderjarige) socialemedia-influencer als onderneming

5. OVERZICHT – Dit onderdeel vangt aan met een terugblik op het oude handelaarsbegrip. Vervolgens komen zowel het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip (i.e. het ondernemingsbegrip dat voor de hervorming van het ondernemingsrecht fungeerde als algemeen ondernemingsbegrip), het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip als het (nieuwe) algemene ondernemingsbegrip aan bod. Ook de personele werkings sfeer van boek III WER wordt kort toegelicht. Bij de bespreking van de verschillende begrippen wordt, gelet op de insteek van deze bijdrage, hoofdzakelijk ingegaan op de hypothese waarin de onderneming een natuurlijke persoon is. Tot slot wordt onderzocht in hoeverre (meerderjarige) socialemedia-influencers onder de besproken ondernemingsbegrippen geclassificeerd kunnen worden.

A. In memoriam... De handelaar of koopman

6. OBJECTIEVE EN SUBJECTIEVE DADEN VAN KOOPHANDEL – Het Wetboek van Koophandel (hierna: **WKh**)²¹ omschreef de handelaar of koopman als de persoon die daden van koophandel uitoefent en daarvan hoofdzakelijk of aanvullend zijn gewoon beroep maakt²². Op die manier bepaalde de

---

²¹ Wetboek van Koophandel 10 september 1807, *BS* 10 september 1807.

²² Zie opgegeven art. 1 WKh.

limitatieve opsomming van objectieve daden van koophandel in de artikelen 2 en 3 WKh het personeel toepassingsgebied van het klassieke handelsrecht. Het was bovendien vereist dat de persoon de objectieve daden van koophandel met winstoogmerk stelde, hetgeen op weerlegbare wijze werd vermoed²³. De objectieve daden van koophandel moesten onderscheiden worden van de subjectieve daden van koophandel, die het WKh definieerde als “alle verbintenissen van kooplieden betreffende zowel onroerende als roerende goederen, tenzij bewezen is dat ze een oorzaak hebben die vreemd is aan de koophandel”²⁴. Het ging hier met andere woorden om alle handelingen die verricht werden door een persoon die reeds handelaar was op basis van de limitatieve lijst van objectieve daden van koophandel, wanneer die handelingen verband hielden met zijn commerciële activiteit²⁵.

7. BEROEPSMATIG KARAKTER – Uit artikel 1 WKh volgde bovendien dat de hoedanigheid van handelaar of koopman uitsluitend verleend kon worden wanneer de in de artikelen 2 en 3 WKh opgesomde objectieve daden van koophandel hoofdzakelijk of aanvullend het gewoon beroep van de betrokkene uitmaakte. Dit veronderstelde dat de activiteiten met een zekere regelmaat werden uitgeoefend. Het beroepsmatig karakter van de handelingen impliceerde daarenboven opnieuw de aanwezigheid van een winstoogmerk²⁶. Hierbij was het noodzakelijk dat de betrokkene de beoogde winst percipieerde als een inkomen dat hem toeliet om (gedeeltelijk) in zijn levensonderhoud te voorzien²⁷.

8. OP ZELFSTANDIGE BASIS – Om het statuut van handelaar te verwerven diende de betrokkene de daden van koophandel op zelfstandige basis te stellen. Dit belette de handelaar niet om een beroep te doen op een tussenpersoon die in zijn naam en voor zijn rekening optrad. In dat laatste geval kwam het

---

²³ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 2 en 3 W.Kh.: inleiding” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2008, 2 nr. 5; R. STEENNOT en D. BRULOOT, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het insolventierecht (en daarbuiten)” in I. CLAEYS (ed.), *Recente wetgevende hervormingen: nieuw en beter?*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 157 nr. 5; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht” in D. BRULOOT en H. DE WULF (eds.), *Het nieuwe ondernemingsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 5 nr. 5.

²⁴ Zie opgeheven art. 2, *in fine* WKh.

²⁵ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 2 W.Kh.” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2000, 32 nr. 61.

²⁶ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 1 W.Kh.” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2008, 6 nr. 6; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 10 nr. 11; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, *NjW* 2020, afl. 419, (234) 234 nr. 1.

²⁷ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 1 W.Kh.”, 6a nr. 7; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 10 nr. 11.

handelaarsstatuut evenwel enkel toe aan de opdrachtgever (i.e. degene voor wiens vermogen de gelopen risico's en de daaruit volgende winsten of verliezen van belang waren)²⁸.

B. De onderneming

9. GEEN UNIFORM ONDERNEMINGSBEGRIJF – In 2010 introduceerde de wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (hierna: **WMpC**)²⁹ het ondernemingsbegrip als aanknopingspunt voor het consumentenrecht. De Belgische wetgever baseerde zich hierbij op het bestaande ondernemingsbegrip uit het Europese en Belgische mededingingsrecht³⁰ en definieerde de onderneming als “elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen”³¹. Het begrip “onderneming” uit de **WMpC** verving het bijzonder ingewikkelde begrip “verkoper” uit de wet betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (hierna: **WHpC**)³², dat nog vasthield aan de daden van koophandel als criterium³³. Het ondernemingsbegrip uit de **WMpC** werd in 2013 overgeheveld naar artikel I.1, 1° WER, waar het tot de hervorming van het ondernemingsrecht dienst deed als algemeen ondernemingsbegrip³⁴. De interpretatie van het begrip gebeurde, gezien zijn oorsprong, in overeenstemming met de mededingingsrechtelijke rechtspraak van het Europese Hof van Justitie³⁵. In 2018 voerde de Belgische

---

²⁸ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 1 W.Kh.”, 9 nr. 13; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 11 nrs. 12-13.

²⁹ Wet 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming, *BS* 12 april 2010.

³⁰ Het ondernemingsbegrip kwam voor de invoering ervan in de **WMpC** al voor in de Belgische wetgeving inzake mededinging. Zie bijvoorbeeld Wet 10 juni 2006 tot bescherming van de economische mededinging, *BS* 29 juni 2006.

³¹ Zie opgeheven art. 2, 1° **WMpC**. Zie ook R. STEENNOT, F. BOGAERTS, D. BRULOOT en D. GOENS, *Wet Marktpraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 5-9 nrs. 5-9; R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 5 nr. 2; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument” in R. STEENNOT en G. STRAETMANS (eds.), *Digitalisering van het recht en consumentenbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 2 nr. 2; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht. Deel 2 Mededingingsrecht. A. Handelspraktijken en contracten met consumenten*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 73 nr. 48.

³² Wet 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, *BS* 29 augustus 1991.

³³ De definitie van verkoper uit art. 1, 6° **WHpC** vereiste de tekoopaanbieding van producten of diensten. Diensten werden omschreven als alle prestaties die een handelsdaad of ambachtsactiviteit uitmaken. Voor de invulling van het begrip “handelsdaad” werd teruggegrepen naar art. 2 en 3 **WKh**. Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 2-3 **WKh**: inleiding”, 4 nr. 9; R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 7-10 nrs. 8-13; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht*, 74-75 nr. 48.

³⁴ Zie oud art. I.1, 1° WER.

³⁵ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept” in D. BRULOOT en H. DE WULF (eds.), *Het nieuwe ondernemingsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 112 nr. 25; G. STRAETMANS, “Onderneming, vrij beroep en consument” in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch*

wetgever een nieuw algemeen ondernemingsbegrip in, dat het statuut van onderneming toekent aan iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent³⁶. De hervorming van het ondernemingsrecht bracht ook de definitieve ontmanteling van het WKH met zich mee³⁷. Niettemin is de wetgever er – in de verste verte – niet in geslaagd om een uniform ondernemingsbegrip te creëren dat geldt voor het volledige WER. Het aan het mededingingsrecht ontleende ondernemingsbegrip bleef zo behouden voor de toepassing van boek IV WER (mededingingsrecht)³⁸ en boek VI WER (marktpraktijken- en consumentenrecht)³⁹ teneinde de rechtszekerheid en interferentie met Europese regelgeving niet in het gedrang te brengen⁴⁰. Ook voor boek V WER (prijzreglementering)⁴¹, boek XVI WER (rechtshandhaving)⁴² en boek XVII WER (buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen)⁴³ speelt het op het mededingingsrecht afgestemde ondernemingsbegrip nog altijd een rol als aanknopingsfactor. Voor boek III WER moet dan weer gekeken worden naar de concepten “geregistreerde entiteit”, “inschrijvingsplichtige onderneming” en “boekhoudplichtige onderneming”. Deze begrippen refereren weliswaar aan het nieuwe algemene ondernemingsbegrip, doch vallen er niet volledig mee samen⁴⁴. Het Belgische WER, laat staan het gehele economische recht, kent aldus geen uniforme invulling van het begrip “onderneming”⁴⁵.

1. Het mededingings- en consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip uit respectievelijk artikel 1.6, 12° WER en artikel 1.8, 39° WER

10. DISCREPANTIE TUSSEN HET MEDEDINGINGS- EN CONSUMENTENRECHTELIJKE ONDERNEMINGSBEGRIP – Zowel voor de toepassing van het mededingingsrecht als het

---

Recht en de bescherming van de consument, Antwerpen, Intersentia, 2015, 1 nr. 1; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, 1 nr. 2.

³⁶ Wet 15 april 2018 houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *BS* 27 april 2018.

³⁷ Zie wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/1, 4-5.

³⁸ Zie art. 1.6, 12° WER.

³⁹ Zie art. 1.8, 39° WER.

⁴⁰ Zie wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, 6.

⁴¹ Zie art. 1.7, 2° WER.

⁴² Zie art. 1.20, 7° WER.

⁴³ Zie art. 1.21, 8° WER.

⁴⁴ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 118 nr. 34; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming: modernisering met belangrijke impact, doch geen vereenvoudiging”, *TPR* 2018, afl. 3, (881) 884 nr. 5; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 3 nr. 2.

⁴⁵ Zie S. CNUDE, “Het ene ondernemingsbegrip is het andere niet”, *RABG* 2019, afl. 10, (842) 843; R. STEENNOT, “Art. 1.1, 1° WER”, 6 nr. 3; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 884 nr. 5; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 4 nr. 1; G. STRAETMANS, “Onderneming, vrij beroep en consument”, 2 nrs. 1-3; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, 236-237 nrs. 8-15.

consumentenrecht definieert het WER de onderneming als “iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen”. Oorspronkelijk was het daadwerkelijk de bedoeling van de wetgever om het ondernemingsbegrip dezelfde invulling te geven in beide takken van het economisch recht, namelijk de invulling die in het Europese mededingingsrecht wordt gehanteerd⁴⁶. Ingevolge de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie dienen het op identieke wijze gedefinieerde mededingings- en consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip thans een andere interpretatie te krijgen⁴⁷. Vooralsnog komt dit – jammer genoeg – dus niet tot uiting in de tekst van de wet⁴⁸. Hierna zal eerst het ondernemingsbegrip zoals de wetgever het bij de invoering ervan in het WER voor ogen had, worden geduid. Vervolgens zal speciale aandacht worden besteed aan de functionele invulling van het ondernemingsbegrip door het Hof van Justitie in de context van het Europese consumentenrecht.

(a) Het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip

11. CRITERIUM VAN DE ECONOMISCHE ACTIVITEIT – Het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip viseert uitsluitend personen die een economische activiteit ontplooiën⁴⁹. Onder het uitoefenen van een economische activiteit verstaat de Europese rechtspraak het aanbieden van goederen en diensten op de markt⁵⁰. Indien een persoon zowel economische als niet-economische activiteiten

---

⁴⁶ Zie R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 5 nr. 2; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27 nr. 33; G. STRAETMANS, “Onderneming, vrij beroep en consument”, 1-2 nr. 1; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 2 nr. 2.

⁴⁷ Zie R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 884-885 nr. 5; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27 nr. 33.

⁴⁸ Volgens de wetgever zou het “niet opportuun zijn om een definitie die wat deze rechtstakken betreft sinds de vorige regeringsperiode is ingevoerd, nu reeds opnieuw aan te passen”. Zie wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, 16. Zie ook B. DEVOLDER, “Deeleconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 118 nr. 34; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 885 nr. 5; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 30 nr. 34.

⁴⁹ Zie C. CAUFFMAN, “De ene onderneming is de andere niet. De interpretatie van het begrip “onderneming” in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de verhouding tot het gelijkkluidende begrip in het mededingingsrecht”, *DCCR* 2014, afl. 104, (64) 72; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27 nr. 34; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, E. TERRY, B. KEIRSBILCK en B. WYSEUR, “Overzicht van rechtspraak. Consumentenbescherming (2008-2014) - Marktpraktijken (2011-2014)”, *TPR* 2015, afl. 3-4, (1316) 1326 nr. 4.

⁵⁰ Zie C. CAUFFMAN, “De ene onderneming is de andere niet”, 72; B. DEVOLDER, “Deeleconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 101 nr. 8; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 1326 nr. 4; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 8 nr. 8; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, *NjW* 2020, afl. 420, (278) 279 nr. 68; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht*, 77 nr. 51.

onderhoudt, zal hij enkel voor de eerstgenoemde activiteiten onder het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip ressorteren⁵¹.

12. VEREISTE VAN DUURZAAMHEID – De economische activiteit moet verder een duurzaam karakter vertonen. Dit houdt in dat een zekere regelmaat of organisatie gepaard moet gaan met het aanbod van de goederen of diensten. Occasionele handelingen volstaan niet om een persoon als onderneming te kwalificeren⁵².

13. ZELFSTANDIGE ACTIVITEIT – Enkel personen die zelfstandig optreden, kunnen als onderneming worden beschouwd. Het zelfstandige karakter van de activiteiten impliceert dat de betrokkene zelf instaat voor de financiële en andere commerciële risico's die verbonden zijn aan de economische activiteit. Kortom, de persoon die in ondergeschikt verband handelt, is geen onderneming⁵³.

(b) Het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip

14. GEEN UNIFORMITEIT OP EUROPEES NIVEAU: INVLOED VAN DE JURISPRUDENTIE VAN HET HOF VAN JUSTITIE – Zoals eerder vermeld, loopt de invulling van het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip niet volledig gelijk met de invulling van het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip, hoewel het ondernemingsbegrip voor beide rechtsdomeinen op dezelfde wijze wordt gedefinieerd in het WER. Dit komt omdat het merendeel van de bepalingen uit boek VI WER een omzetting vormen van Europese richtlijnen, wat tot gevolg heeft dat deze bepalingen geïnterpreteerd moeten worden overeenkomstig de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie⁵⁴. Met het oog op de eenvormige toepassing van het EU-recht, is het inderdaad zo dat een Unierechtelijke bepaling die voor de vaststelling van haar betekenis en draagwijdte niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten verwijst, in de gehele EU autonoom en op eenvormige wijze moet worden uitgelegd⁵⁵.

---

⁵¹ Zie R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27 nr. 34; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 10 nr. 10; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 280 nr. 70.

⁵² Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 113 nr. 36; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 1332 nr. 5.; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht*, 77-78 nr. 51.

⁵³ De wetgever spreekt over een “onafhankelijke en duurzame organisatie”. Zie wetsontwerp van 27 mei 2013 houdende invoeging van titel 1 “Algemene definities” in boek I “Definities” van het Wetboek van Economisch Recht, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 55-2836/1, 5. Zie ook B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 113 nr. 37; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 1344-1345 nr. 15; G. STRAETMANS, “Art. I.8, 39° WER” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 5 nr. 10; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 279 nr. 66.

⁵⁴ Zie R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 25-27 nr. 31 en 33.

⁵⁵ Zie overweging 25 HvJ 3 oktober 2013, nr. C-59/12, ECLI:EU:C:2013:634, *BKK Mobil Oil*.

15. GEEN UNIFORMITEIT BINNEN HET EUROPESE CONSUMENTENRECHT – De personele werkingssfeer van het consumentenacquis wordt echter evenmin afgebakend door één uniform ondernemingsbegrip. De Europese richtlijnen inzake consumentenbescherming maken gebruik van verschillende begrippen die stuk voor stuk unieke – weliswaar op elkaar lijkende – omschrijvingen krijgen⁵⁶. Meer zelfs, binnen één wetgevend instrument worden soms verscheidene termen gebruikt om de onderworpen entiteiten aan te duiden. De ROH, bijvoorbeeld, spreekt nu eens over de handelaar⁵⁷ en dan weer over de onderneming⁵⁸. Het Hof van Justitie verduidelijkte evenwel dat de begrippen “handelaar” en “onderneming”, die afwisselend worden gebruikt in de ROH, dezelfde betekenis en juridische draagwijdte hebben⁵⁹.

16. FUNCTIONELE BENADERING VAN HET CONSUMENTENRECHTELIJKE ONDERNEMINGSBEGRIP – In overeenstemming met de rechtspraak van het Hof van Justitie moet het ondernemingsbegrip uit artikel I.8, 39° WER breder worden uitgelegd dan het ondernemingsbegrip uit artikel I.6, 12° WER⁶⁰. In het mededingingsrecht wordt er steevast van uitgegaan dat taken van zuiver sociale aard niet als een economische activiteit kunnen worden aangemerkt. In het *BKK Mobil Oil*-arrest besluit het Hof daarentegen dat een publiekrechtelijke instelling die is belast met een taak van algemeen belang, *in casu* het beheer van een verplichte ziekteverzekering, wél als onderneming moet worden beschouwd in de zin van de ROH⁶¹. Voor de toepassing van de ROH is de doorslaggevende factor of een activiteit tegen betaling plaatsvindt, ongeacht of het gaat om een publiekrechtelijke of particuliere instelling en welke specifieke taak zij behartigt. De ruimere interpretatie die het Hof aan het consumentenrechtelijke

---

⁵⁶ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 102 nr. 9; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 25 nr. 31.

⁵⁷ Het handelaarsbegrip uit de ROH mag niet worden verward met het begrip “handelaar” of “koopman” dat gehanteerd werd als aanknopingspunt voor het oude handelsrecht (zie *supra*). Hierna wordt enkel nog de term “onderneming” gebruikt om te verwijzen naar het handelaars- of ondernemingsbegrip uit de ROH.

⁵⁸ Zie C. CAUFFMAN, “De ene onderneming is de andere niet”, 74.

⁵⁹ Zie overweging 31 HvJ 3 oktober 2013, *BKK Mobil Oil*. Zie ook C. CAUFFMAN, “De ene onderneming is de andere niet”, 68 en 72; G. STRAETMANS, “De onderneming en het begrip “verkoper” in de Richtlijn oneerlijke bedingen”, *DCCR* 2018, afl. 120-121, (229) 233.

⁶⁰ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 117-118 nr. 34; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 885 nr. 5; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 26-27 nr. 33 en 29-30 nr. 34; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 1317 nr. 1; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 13 nr. 13; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 281 nr. 74; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht*, 83 nr. 57.

⁶¹ Een ziekenfonds dat, naast zijn taken van sociaal belang, tevens handelingen van economische aard verricht, kan wat die laatste handelingen betreft, evenwel ook als onderneming worden beschouwd in de zin van het Europese mededingingsrecht. Zie overweging 58 HvJ 16 maart 2004, nr. C-264/1, C-306/1, C354/1 en C-355/1, ECLI:EU:C:2004:150, *AOK Bundesverband*. Zie ook C. CAUFFMAN, “De ene onderneming is de andere niet”, 66 en 77; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27 nr. 34; G. STRAETMANS, “Onderneming, vrij beroep en consument”, 7 nr. 12.

ondernemingsbegrip toekent, wordt gerechtvaardigd door de doelstelling die het consumentenrecht nastreeft (i.e. de bescherming van de economisch zwakkere en juridisch minder ervaren consument)⁶².

17. VERDERE INVULLING VAN HET CRITERIUM VAN DE BEROEPSACTIVITEIT: HET *KAMENOVA*-ARREST – In het *Kamenova*-arrest beantwoordt het Hof de vraag of een natuurlijke persoon die op een website tegelijkertijd een aantal advertenties plaatst waarin nieuwe en tweedehandsgoederen te koop worden aangeboden, kan worden gekwalificeerd als onderneming in de zin van artikel 2, b) ROH en artikel 2, punt 2 Richtlijn Consumentenrechten en of dergelijke activiteit een handelspraktijk vormt in de zin van artikel 2, d) ROH⁶³.

Het Hof begint met eraan te herinneren dat het begrip “handelaar” op bijna identieke wijze wordt gedefinieerd in de ROH en de Richtlijn Consumentenrechten⁶⁴. De ROH en de Richtlijn Consumentenrechten hebben bovendien dezelfde doelstelling, namelijk bijdragen aan de goede werking van de interne markt en een hoog niveau van consumentenbescherming tot stand brengen. Om die reden besluit het Hof dat het begrip “onderneming”, zoals gedefinieerd in het kader van de ROH en de Richtlijn Consumentenrechten, op homogene wijze moet worden uitgelegd⁶⁵.

Het Hof wijst er vervolgens op dat de Europese wetgever een bijzonder ruime opvatting van het ondernemingsbegrip vooropstelt, dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon omvat zodra deze een activiteit tegen betaling uitoefent, waarbij instellingen met een taak van algemeen belang of met een publiekrechtelijke vorm niet worden uitgesloten⁶⁶. De betekenis en de draagwijdte van het ondernemingsbegrip moet worden bepaald in verhouding tot het correlatieve, maar tegengestelde begrip “consument”, dat verwijst naar elke niet bedrijfs- of beroepsmatig handelende particulier⁶⁷. De consument bevindt zich ten opzichte van de onderneming in een zwakkere positie, in die zin dat hij als

---

⁶² Zie overwegingen 32, 34-35, 37-39 en 41 HvJ 3 oktober 2013, *BKK Mobil Oil*. Zie in die zin B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 103-104 nr. 10; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 27-28 nr. 34; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handels- en economisch recht*, 83-84 nr. 57. Zie evenwel G. STRAETMANS en S. MEES, “Het ondernemingsbegrip in de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken: van eenheid naar functionele dispariteit”, *DAOR* 2015, afl. 115, (64) 64-69; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 1325 nrs. 1-2.

⁶³ Zie overweging 24 HvJ 4 oktober 2018, nr. C-105/17, ECLI:EU:C:2018:808, *Kamenova*.

⁶⁴ Art. 2, b) ROH definieert het ondernemingsbegrip als “een natuurlijke persoon of rechtspersoon die handelspraktijken verricht die onder [de ROH] vallen en die betrekking hebben op zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit, alsook degene die in naam van of voor rekenschap van hem optreedt” en art. 2, punt 2 Richtlijn Consumentenrechten definieert de onderneming als “iedere natuurlijke persoon of iedere rechtspersoon, ongeacht of deze privaat of publiek is, die met betrekking tot onder [de Richtlijn Consumentenrechten] vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit”.

⁶⁵ Zie overwegingen 27-29 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*.

⁶⁶ Zie overweging 30 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*. Zie ook overweging 32 HvJ 3 oktober 2013, *BKK Mobil Oil*.

⁶⁷ Zie overweging 33 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*. Zie ook overweging 33 HvJ 3 oktober 2013, *BKK Mobil Oil*.

de economisch zwakkere en juridisch minder onderlegde contractpartij moet worden beschouwd⁶⁸. Hieruit volgt dat het ondernemingsbegrip een functioneel begrip is⁶⁹. Het Hof beklemtoont dat de kwalificatie als onderneming vereist dat elk geval afzonderlijk wordt onderzocht⁷⁰. Verschillende criteria moeten hierbij in aanmerking worden genomen: of de verkoop op het onlineplatform op georganiseerde wijze plaatsvindt; of deze verkoop een winstoogmerk heeft; of de verkoper met betrekking tot de aangeboden goederen beschikt over informatie en technische vaardigheden waarover de consument niet noodzakelijk beschikt; of de verkoper een rechtsvorm heeft aangenomen die het hem mogelijk maakt ondernemingshandelingen te stellen alsook in welke mate de onlineverkoop verband houdt met de commerciële en beroepsmatige activiteit van de verkoper; of de verkoper btw-plichtig is; of de verkoper die optreedt namens of voor rekening van een bepaalde onderneming of via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, een vergoeding of deel van de winst heeft ontvangen⁷¹; of de verkoper nieuwe of tweedehandsgoederen aankoopt om die vervolgens te verkopen, waardoor deze activiteit met een zekere regelmaat, frequentie of gelijktijdig met zijn commerciële of beroepsactiviteit plaatsvindt; enzovoort⁷². Het Hof benadrukt dat deze criteria noch uitputtend, noch uitsluitend zijn, zodat de omstandigheid dat is voldaan aan één of meerdere criteria in beginsel niet voldoende is om de betrokken persoon als onderneming aan te merken⁷³. Het is de taak van de nationale rechter om aan de hand van alle feiten die hem ter beschikking staan, vast te stellen of een persoon als onderneming kan worden gekwalificeerd⁷⁴.

18. (NIET-)PROFESSIONELE TUSSENPERSONEN ALS ONDERNEMING? – Inzake tussenpersonen merkt advocaat-generaal SZPUNAR in zijn conclusie bij het *Kamenova*-arrest op dat het tweede deel van artikel 2, b) ROH verwijst naar “degene die in naam van of voor rekenschap van [de onderneming] optreedt”, terwijl de definitie van het begrip “onderneming” uit de Richtlijn Consumentenrechten refereert aan iedere natuurlijke persoon of iedere rechtspersoon die handelt, *mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt*, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit. Anders dan de definitie uit de ROH lijkt artikel 2, punt 2 Richtlijn Consumentenrechten, dat nochtans op dezelfde wijze moet worden uitgelegd als artikel 2, b) ROH, alleen maar aan te geven dat ondernemingen die een beroep doen op een tussenpersoon, hun hoedanigheid van onderneming niet verliezen. Advocaat-generaal SZPUNAR is echter van mening dat de kwestie van de tussenpersoon die handelt in naam van of voor rekening van de onderneming, niet aan de orde is in het kader van de Richtlijn Consumentenrechten, aangezien die richtlijn van toepassing is op overeenkomsten die in beginsel al zijn gesloten tussen de onderneming en de consument. De

---

⁶⁸ Zie overweging 34 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*. Zie ook overweging 35 HvJ 3 oktober 2013, *BKK Mobil Oil*.

⁶⁹ Zie overweging 35 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*.

⁷⁰ Zie overweging 37 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*.

⁷¹ In zijn conclusie brengt advocaat-generaal SZPUNAR dit criterium in verband met socialemedia-influencers.

⁷² Zie overweging 38, HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*. Zie ook G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 32 nrs. 28-29; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 286-287 nrs. 98-100.

⁷³ Zie overwegingen 39-40 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*.

⁷⁴ Zie overweging 45 HvJ 4 oktober 2018, *Kamenova*.

opmerking van de advocaat-generaal is ongenueanceerd, daar ze voorbij gaat aan het feit dat de Richtlijn Consumentenrechten wel degelijk verplichtingen oplegt aan ondernemingen vóór de sluiting van een overeenkomst (bijvoorbeeld de informatievoorschriften) die relevant kunnen zijn voor tussenpersonen. In het recente *Tiketa*-arrest oordeelt het Hof dan ook dat artikel 2, punt 2 Richtlijn Consumentenrechten zo moet worden uitgelegd dat een natuurlijke of rechtspersoon niet alleen als onderneming moet worden aangemerkt wanneer hij handelt in het kader van zijn eigen handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, maar tevens wanneer hij als tussenpersoon namens of voor rekening van een dergelijke handelaar optreedt, waarbij de tussenpersoon en de hoofdhandelaar allebei als onderneming kunnen worden beschouwd⁷⁵. Het ondernemingsbegrip, zoals gedefinieerd in de ROH en de Richtlijn Consumentenrechten, omvat derhalve zowel de onderneming die handelt in eigen naam en voor eigen rekening, de onderneming die handelt via een persoon die optreedt in haar naam of voor haar rekening als eenieder die optreedt in naam van of voor rekening van een onderneming.

Verder kan de vraag worden gesteld of het ondernemingsbegrip uit de ROH en de Richtlijn Consumentenrechten uitsluitend professionele of zowel professionele als niet-professionele tussenpersonen behelst⁷⁶. In haar richtsnoeren bij de ROH⁷⁷ oppert de Europese Commissie – zeer voorbarig – dat personen, *met inbegrip van consumenten*, die in naam van of voor rekening van een andere onderneming optreden onder de definitie van “onderneming” uit artikel 2, b) ROH vallen⁷⁸. Hoewel de richtsnoeren van de Europese Commissie zeker enige houvast kunnen bieden bij de interpretatie en toepassing van de ROH, kunnen zij niet vooruitlopen op de verdere ontwikkelingen van de rechtspraak van het Hof. De enige bindende interpretatie van de ROH is tenslotte terug te voeren op de tekst van de richtlijn en op de uitspraken van het Hof⁷⁹. In het zonet vermelde *Tiketa*-arrest lijkt het Hof het toepassingsgebied *ratione personae* van de Richtlijn Consumentenrechten alvast te beperken tot tussenpersonen die handelen in het kader van hun handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit⁸⁰. In het licht van de bepleitte uniforme uitlegging van de ondernemingsbegrippen uit de ROH en de Richtlijn Consumentenrechten zal het Hof deze zienswijze hoogstwaarschijnlijk doortrekken naar de context van de ROH.

---

⁷⁵ Zie HvJ 24 februari 2022, nr. C-536/20, ECLI:EU:C:2022:112, *Tiketa*.

⁷⁶ Zie voor een uitgebreide analyse J. KERCKAERT, “#NoFilter? The Application of the Unfair Commercial Practices Directive and the Role of Soft Law Initiatives in the Context of Influencer Marketing”, te verschijnen in *ERPL* 2023, afl. 2-3.

⁷⁷ Zie richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt, *Pb.L.* 29 december 2021, afl. 526, 1.

⁷⁸ Zie richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van de ROH, 5.

⁷⁹ Zie richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van de ROH, 5.

⁸⁰ Een tussenpersoon als *Tiketa* moet volgens het Hof als onderneming in de zin van de Richtlijn Consumentenrechten worden aangemerkt wanneer hij handelt in het kader van zijn eigen handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit. Een dergelijke tussenpersoon zal niet in alle gevallen als onderneming worden beschouwd, enkel omdat hij namens of voor rekening van een onderneming optreedt. Zie overweging 26 HvJ 24 februari 2022, *Tiketa*.

Wat houdt het nu in om te handelen in naam van of voor rekening van een andere onderneming? De rechtspraak van het Hof van Justitie biedt op dit vlak weinig duidelijkheid. In de *RLvS*-zaak oordeelde het Hof dat de uitgever van een gratis reclameblad die in opdracht van een adverteerder een gesponsord artikel publiceert, niet optreedt in naam van of voor rekening van die adverteerder⁸¹. De richtsnoeren van de Europese Commissie daarentegen geven de onderneming die advertenties in de media plaats in het belang van een andere onderneming, net als voorbeeld van een tussenpersoon die optreedt voor rekenschap van een andere onderneming⁸². Uit het *Tiketa*-arrest kan worden afgeleid dat de onderneming die via haar website tickets verdeelt voor evenementen die worden georganiseerd door derden, namens of voor rekenschap van die derden optreedt. Het Hof van Justitie zal in toekomstige uitspraken verder moeten duiden wie wel en wie niet wordt begrepen onder de tussenpersoon die handelt in naam van of voor rekenschap van een andere onderneming.

2. Het nieuwe algemene ondernemingsbegrip uit artikel I.1, 1° WER

19. DRAAGWIJDTE – Het nieuwe artikel I.1, 1° WER is voornamelijk van belang voor het insolventierecht (boek XX WER)⁸³, de verplichting tot inschrijving in de KBO en de boekhoudplicht (boek III WER), de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank⁸⁴ en het bewijs door en tegen ondernemingen⁸⁵. Kortom, binnen het WER is de relevantie van het nieuwe algemene ondernemingsbegrip vrij beperkt⁸⁶.

20. FORMEEL OF MATERIEEL CRITERIUM? – Artikel I.1, 1° WER definieert de onderneming als “iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent”. De wetgever trachtte in de nieuwe algemene definitie van het ondernemingsbegrip het materiële criterium van een economisch doel te vervangen door louter formele criteria⁸⁷. De wetgever is hier niet – volledig – in geslaagd. Wat natuurlijke personen betreft, wordt vastgehouden aan een nieuw materieel criterium, namelijk de zelfstandige uitoefening van een beroepsactiviteit. Aldus heeft de wetgever de gewenste rechtszekerheid niet – of althans niet ten volle – gerealiseerd⁸⁸.

---

⁸¹ Zie overweging 40 HvJ 17 oktober 2013, C-391/12, ECLI:EU:C:2013:669, *RLvS*.

⁸² Zie richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van de ROH, 26.

⁸³ Zie art. I.22, 7°/1 WER.

⁸⁴ De ondernemingsrechtbank is niet bevoegd voor geschillen die betrekking hebben op handelingen die kennelijk vreemd zijn aan de natuurlijke persoon zijn ondernemingsactiviteit (zie art. 573, eerste lid GerW).

⁸⁵ Zie art. 8.11 BW.

⁸⁶ Zie R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 42 nr. 49; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 4 nr. 2.

⁸⁷ Zie wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, 9-10.

⁸⁸ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 119 nr. 36; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 882-883 nr. 1 en 4; R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 6 nr. 3; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 3 nr. 1 en 15 nr. 16.

21. OP DUURZAME WIJZE – De vereiste van een beroepsactiviteit veronderstelt dat de betrokken activiteit op duurzame wijze (i.e. met een zekere regelmaat) wordt verricht. Geïsoleerde handelingen maken de steller ervan niet tot onderneming⁸⁹. De nieuwe algemene definitie van het begrip “onderneming” sluit aan bij de oude algemene definitie, die evenzeer regelmaat vereiste, doch is ruimer omdat de betrokken activiteit niet economisch van aard hoeft te zijn⁹⁰. Ook de duurzaamheidstoets die gold onder het klassieke handelsrecht, doet nog steeds ter zake bij de invulling van het nieuwe algemene ondernemingsbegrip. Het oude handelaarsbegrip was evenwel veel beperkter dan het nieuwe (en het oude) algemene ondernemingsbegrip, in die zin dat rekening moest worden gehouden met de limitatieve lijst van objectieve daden van koophandel en een winstoogmerk noodzakelijk was⁹¹.

22. OP ZELFSTANDIGE BASIS – Een persoon is een onderneming wanneer hij *zelfstandig* een beroepsactiviteit uitoefent, wat betekent dat hij voor eigen rekening optreedt en zelf de financiële en andere commerciële risico's van de activiteit draagt⁹². Een persoon die handelt in dienstverband, kan niet als onderneming worden beschouwd⁹³. Dit was niet anders onder het opgeheven handelaarsbegrip en het voorheen gehanteerde algemene ondernemingsbegrip.

3. *Het personeel toepassingsgebied van boek III WER*

23. GEREGISTREERDE ENTITEIT EN INSCHRIJVINGSPLICHTIGE ONDERNEMING – Voor de regels inzake de KBO moeten twee begrippen in aanmerking genomen worden: de “geregistreeerde entiteit” en de “inschrijvingsplichtige onderneming”. Artikel I.4, 1° WER definieert de geregistreeerde entiteit als “elke entiteit die zich dient in te schrijven in de KBO krachtens art. III.16 WER” en artikel I.4, 5° WER de inschrijvingsplichtige onderneming als “elke entiteit die zich dient in te schrijven krachtens art. III.49 WER”. Zowel artikel III.16 WER als artikel III.49 WER vallen terug op het algemene ondernemingsbegrip om de begrippen “geregistreeerde entiteit” en “inschrijvingsplichtige onderneming”

---

⁸⁹ Zie R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 883 nr. 4; R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 7 nr. 7; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 16 nr. 19; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 238 nrs. 22-23.

⁹⁰ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 127-128 nr. 48; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 883 nr. 3; R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 8 nr. 7; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 16 nr. 19; G. STRAETMANS., “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 2)”, 281 nr. 73.

⁹¹ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 128 nr. 49; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming”, 882 nr. 3; R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 8 nr. 7; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 16 nr. 19 en 26 nr. 32.

⁹² Zie R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 7 nr. 6; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 5 nr. 4; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, 238 nr. 21.

⁹³ Zie B. DEVOLDER, “Deeconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 119 nr. 36; G. STRAETMANS en J. BLOCKX, “Impact van technologische evoluties op de kwalificatie van onderneming en consument”, 4-5 nr. 4; G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, 238 nr. 21.

te concretiseren. Artikel III.16 WER bepaalt dat in de KBO gegevens moeten worden opgenomen betreffende elke natuurlijke persoon die in België een onderneming is en elke natuurlijke persoon die zich dient te registreren in uitvoering van bijzondere Belgische wetgeving. Overeenkomstig artikel III.49 WER is elke onderneming die in België beschikt over een zetel, een bijkantoor of een vestigingseenheid (met inbegrip van natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen) verplicht om zich voor de aanvang van haar activiteiten in te schrijven in de KBO. Het toepassingsgebied van de regelen inzake de KBO wijkt licht af van het algemene ondernemingsbegrip, in die zin dat bepaalde aanbieders in de deeleconomie bijvoorbeeld expliciet worden vrijgesteld van de verplichting tot inschrijving in de KBO⁹⁴.

24. BOEKHOUDPLICHTIGE ONDERNEMING – Iedere onderneming in de zin van artikel I.1, 1°, (a) WER die in België zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent, is boekhoudplichtig⁹⁵. Ook hier worden bepaalde natuurlijke personen die wél onder het algemene ondernemingsbegrip begrepen worden, uitgesloten van de verplichting om een boekhouding te voeren⁹⁶.

C. Het geval van de meerderjarige socialemedia-influencer

25. INFLUENCERS WERKEN MET VERSCHIEDENDE *BUSINESS MODELS* – Influencers verwerven op verschillende manieren inkomsten aan de hand van online *content* die zij – doorgaans – eigenhandig creëren. Het meest gebruikte en gekende model is dat waarbij de influencer een samenwerking (ook een *collaboration* of “*collab*” genoemd) aangaat met een onderneming die gericht is op de promotie van de goederen of diensten van die onderneming via *content* op sociale media (zoals een foto op Instagram of een video op TikTok). Het posten van *content* gaat geregeld samen met de organisatie van een weggeefactie (gewoonlijk een *giveaway* genoemd) of het delen van een kortingscode om de producten van de onderneming aan te schaffen. In ruil voor de advertentiediensten die de influencer levert, ontvangt hij van de onderneming een vergoeding in geld of een vergoeding in natura. De geldelijke vergoeding kan bestaan uit een vast bedrag of een som geld die afhangt van het aantal verkopen via of clicks op een *affiliated link* dat de influencer genereert (in het geval van *affiliated marketing*). Ook de vergoeding in natura kan tal van vormen aannemen. Er kan gedacht worden aan de levering van bepaalde artikelen, een maaltijd in een restaurant, een overnachting in een hotel of een uitnodiging voor een evenement. De samenwerking kan bovendien variëren naargelang haar duur. Het kan gaan om een eenmalige of een langdurige samenwerking (bijvoorbeeld een *ambassadorship*). In sommige gevallen

---

⁹⁴ Zie art. 49, § 2, 9° WER. Zie ook DEVOLDER, “Deeleconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 139 nr. 66; R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 32-33 nrs. 37-39.

⁹⁵ Zie art. I.5, 1° *juncto* art. III.82, 1° WER. Zie ook R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 33-34 nr. 40.

⁹⁶ Zie art. III.82, tweede lid, 1° en 5° WER. Zie ook R. STEENNOT, J. WERBROUCK en R. VAN DER BRUGGEN, “Het nieuwe ondernemingsbegrip in het economisch recht”, 34-35 nr. 40.

moet de influencer gedetailleerde instructies met betrekking tot de gevraagde *content* naleven en in andere gevallen krijgt de influencer complete vrijheid bij de invulling van zijn opdracht⁹⁷.

Naast deze klassieke vorm van influencermarketing, bestaan nog andere inkomstenbronnen voor influencers. De influencer kan bijvoorbeeld gelden verkrijgen via reclameopbrengsten die worden uitbetaald door de socialemediaplatformen zelf (e.g. *channel monetisation* op het videoplatform YouTube), via betalende abonnementen die socialemediagebruikers nemen op het kanaal van de influencer (e.g. *subscriptions* op het streamingplatform Twitch) of via crowdfunding. Tot slot kan de influencer zijn eigen populariteit verder exploiteren door bepaalde goederen (zoals *merchandise* of “*merch*”) op de markt te brengen⁹⁸.

26. INFLUENCERS ONDER HET OUDE KOOPMANSBEGRIJ – Onder het klassieke handelsrecht zou de socialemedia-influencer door de mazen van het net geglipt zijn wanneer hij uitsluitend de producten van andere ondernemingen promootte, aangezien hij in dat geval geen objectieve daden van koophandel stelde. Ging hij wel over tot de aan- en verkoop van goederen (zoals “*merch*”), dan kwam hij in aanmerking om als handelaar beschouwd te worden. De aankoop van koopwaren om die, al dan niet na bewerking of verwerking, weder te verkopen en de verkoop die het gevolg is van zodanige aankoop kwamen immers voor in de limitatieve lijst van objectieve daden van koophandel. De gestelde objectieve daden van koophandel moesten weliswaar hoofdzakelijk of aanvullend het gewoon beroep van de influencer uitmaken. Dit hield in dat de influencer de betreffende handelingen met een zekere regelmaat moest stellen. Daarnaast was het noodzakelijk dat de influencer winst nastreefde en de influencer de beoogde winst percipieerde als een inkomen dat hem toeliet om (gedeeltelijk) in zijn levensonderhoud te voorzien.

27. INFLUENCERS ONDER HET CONSUMENTENRECHTELIJKE ONDERNEMINGSBEGRIJ: INFLUENCERACTIVITEITEN ALS BEROEPSACTIVITEIT? – Het hoeft geen betoog dat influenceractiviteiten in bepaalde gevallen zullen voldoen aan het criterium van de beroepsactiviteit, dat wordt gehanteerd om de grenzen van de personele werkingssfeer van het consumentenacquis te bepalen⁹⁹. De hamvraag is echter niet óf, maar wánnere dit zo zal zijn. Hoeveel “*collabs*” mag een influencer aangaan dan wel hoeveel gratis producten mag een influencer ontvangen vooraleer hij beroepsmatig handelt? In haar richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van de ROH gaat de Europese Commissie uitdrukkelijk in op de kwalificatie van socialemedia-influencers als onderneming in de zin van artikel 2, b) ROH. Influencers kunnen volgens de richtsnoeren als onderneming worden aangemerkt wanneer zij zich op regelmatige basis met commerciële aanbevelingsactiviteiten bezighouden en dit ongeacht de omvang van hun publiek. De richtsnoeren gaan echter verder en stellen dat ook influencers die zich niet

---

⁹⁷ Zie JEP, *Aanbevelingen inzake influencer marketing*, 2022, 4. Zie ook F. MICHAELSEN, L. COLLINI et al., *The impact of influencers*, 37-39.

⁹⁸ Zie F. MICHAELSEN, L. COLLINI et al., *The impact of influencers*, 39-42.

⁹⁹ Zowel in het geval dat de influencer enkel advertentiediensten aanbiedt als in het geval dat de influencer eigen goederen op de markt brengt, vindt een activiteit tegen betaling plaats.

op professionele wijze inlaten met dergelijke praktijken onder het toepassingsgebied van de ROH vallen indien zij optreden in naam van of voor rekenschap van een onderneming¹⁰⁰.

Wat het eerste punt van de Europese Commissie betreft, is het inderdaad zo dat het georganiseerde karakter (de regelmaat) en het commerciële aspect van de activiteiten elementen zijn waarmee rekening moet worden gehouden om uit te maken of een socialemedia-influencer onderhevig is aan de regels van het consumentenrecht. Het is belangrijk om te benadrukken dat voor elke influencer afzonderlijk zal moeten worden beoordeeld of hij al dan niet onder het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip ressorteert. Het Hof van Justitie heeft in het *Kamenova*-arrest, naast de regelmaat en het winstooitmerk van de activiteiten, nog verschillende andere factoren uiteengezet die een rol kunnen spelen bij de kwalificatie van een persoon (lees: influencer) als onderneming (e.g. de aanwezigheid van informatie-asymmetrie). Geen van deze factoren is volgens het Hof echter op zich doorslaggevend om een persoon (lees: influencer) als onderneming te kwalificeren. Het moge duidelijk zijn dat de vooropgestelde analyse in veel situaties geen zwart-wituitkomst zal opleveren, wat een grote rechtsonzekerheid met zich meebrengt¹⁰¹.

De richtsnoeren gaan te ver waar zij beweren dat ook niet-professionele influencers onderworpen kunnen zijn aan de ROH. Het ondernemingsbegrip staat tegenover het begrip “consument”. De doelstelling van de ROH is om de consument te beschermen tegen de economisch sterkere en juridisch meer ervaren partij. Niet-professionele influencers zullen zich over het algemeen niet in een sterkere positie bevinden ten opzichte van hun volgers. Een en ander impliceert geenszins dat de onderneming die handelt via een niet-professionele tussenpersoon zelf haar hoedanigheid van onderneming zou verliezen. Het Hof van Justitie lijkt deze visie te bevestigen in het *Tiketa*-arrest, waar het zich diende uit te spreken over de reikwijdte van het toepassingsgebied *ratione personae* van de Richtlijn Consumentenrechten.

28. INFLUENCERS ONDER HET MEDEDINGINGSRECHTELIJKE ONDERNEMINGSBEGRIP – Zoals hierboven werd toegelicht, is het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip minder ruim dan het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip, in die zin dat entiteiten die belast zijn met taken van zuiver sociale aard, niet gevat worden. Dit doet geen afbreuk aan het feit dat de influencer die valt onder het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip, ook onder het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip zal vallen. De influencer biedt immers goederen of diensten aan op de markt tegen betaling.

29. INFLUENCERS ONDER HET NIEUWE ALGEMENE ONDERNEMINGSBEGRIP – Ook hier zal moeten worden nagegaan of de influencer zijn marketingactiviteiten met een zekere regelmaat uitoefent. De vereiste dat er sprake moet zijn van een *zelfstandige* activiteit (die ook in het verleden al gold), levert

---

¹⁰⁰ Zie richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van de ROH, 27.

¹⁰¹ Volgens de aanbevelingen van de FOD Economie moeten influencers de transparantievereisten uit boek VI WER (en boek XII WER) naleven, zodra zij een merk of product – mondeling, visueel of in tekst – op de voorgrond plaatsen en hiervoor een voordeel ontvangen van de onderneming achter het merk of het product. De FOD Economie houdt aldus – verrassend genoeg – geen rekening met de vereiste van duurzaamheid. Zie J. KERCKAERT, “[FOD Economie publiceert nieuwe aanbevelingen voor influencers]”, 702.

geen problemen op in de context van influencermarketing. De influencer is in principe geen werknemer. Veelal zal de influencer die een onderneming is in de zin van artikel I.8, 39° WER, evenzeer een onderneming zijn in de zin van artikel I.1,1° WER.

30. INSCHRIJVING IN DE KBO EN BOEKHOUDPLICHT – Influencers die onder het algemene ondernemingsbegrip ressorteren, zullen verplicht zijn om zich in te schrijven in de KBO en een boekhouding te voeren¹⁰². In tegenstelling tot wat het geval is voor sommige aanbieders in de deeleconomie, heeft de wetgever vooralsnog niet voorzien in een uitzondering voor influencers van wie hun inkomsten een bepaalde drempel niet overschrijden.

31. NOOD AAN KWANTITATIEVE CRITERIA OP NATIONAAL NIVEAU? – De vooropgestelde kwalitatieve criteria stellen influencers niet in staat om met zekerheid te weten of zij de niet-professionele sfeer hebben verlaten en voortaan als onderneming zullen worden beschouwd voor de toepassing van het economisch recht. Kunnen kwantitatieve criteria hieraan – gedeeltelijk – tegemoetkomen? Op Europees niveau is een kwantitatief criterium zoals de omvang van de inkomsten die de influencer uit zijn activiteiten haalt, moeilijk realiseerbaar vanwege de verschillende inkomensniveaus in de EU-lidstaten. Ook op nationaal niveau is een dergelijk inkomensgebonden criterium weinig realistisch omwille van de buitengewone eigenschappen van influencermarketing. Het is namelijk allesbehalve uitzonderlijk dat influencers op minder conventionele manieren worden vergoed voor hun diensten (e.g. aan de hand van gratis producten). Andere criteria die in aanmerking zouden komen zoals de hoeveelheid samenwerkingen die de influencer aangaat of de hoeveelheid commerciële posts die de influencer deelt per jaar, zijn evenmin ideaal. Het kan goed zijn dat een influencer slechts een handvol samenwerkingen aangaat in een jaar, doch op hetzelfde moment hiermee een enorme som geld verdient (omdat hij bijvoorbeeld over een groot volgersaantal beschikt). Deze influencer zou plots niet meer onder het ondernemingsbegrip kunnen vallen. Bovendien mag niet uit het oog verloren worden dat de Europese harmonisering van bepaalde regelgeving de invoering van een nationaal kwantitatief criterium verhindert wanneer dit een inperking van het toepassingsgebied van die regelgeving teweegbrengt. Naar analogie met de deeleconomie, zou een kwantitatief criterium wel zonder moeilijkheden gebruikt kunnen worden om bepaalde influencers vrij te stellen van de verplichting om zich in te schrijven in de KBO en een boekhouding te voeren¹⁰³.

D. Tussenconclusie

32. INHERENTE RECHTSONZEKERHEID – Zowel op nationaal als op Europees niveau ontbreekt een uniform ondernemingsbegrip. Daar komt nog bij dat de verschillende ondernemingsbegrippen

---

¹⁰² De FOD Economie verwijst in zijn aanbevelingen wel naar het ondernemingsbegrip in het kader van de verplichte inschrijving in de KBO. *Content creators* moeten zich overeenkomstig de aanbevelingen als onderneming registreren in de KBO wanneer zij op regelmatige basis reclameberichten publiceren en dus een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen. Zie J. KERCKAERT, “[FOD Economie publiceert nieuwe aanbevelingen voor influencers]”, 703.

¹⁰³ Zie over kwantitatieve criteria in de context van de deeleconomie B. DEVOLDER, “Deeleconomie: uitdaging voor het ondernemingsconcept”, 108-111 nrs. 19-23.

gedefinieerd worden met behulp van materiële criteria, zodat geval per geval moet worden beoordeeld of de influencer al dan niet als onderneming kan worden aangemerkt. Dit brengt een grote rechtsonzekerheid met zich mee voor de influencer zelf, die misschien niet op de hoogte is van het feit dat hij rekening moet houden met de regelen van economisch recht. Daarnaast zorgt het gebrek aan een uniform kader en het gebruik van materiële criteria ook voor rechtsonzekerheid in hoofde van de consument, die moet trachten in te schatten of hij met een professionele dan wel een niet-professionele influencer te maken heeft en bijgevolg niet zeker weet of hij al dan niet een beroep kan doen op de bescherming die het consumentenrecht hem in normale omstandigheden biedt. De aanwezige rechtsonzekerheid is evenwel niet eigen aan de influencercontext. Zij is inherent aan de gehanteerde materiële criteria, in die zin dat ook andere economische actoren ermee worden geconfronteerd.

III. De handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige socialemedia-influencer

33. OVERZICHT – In dit segment van deze bijdrage wordt het regime inzake de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige geanalyseerd. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het toepasselijke sanctiemechanisme en de daaruit volgende nuancering van de principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige. Het rechtsstatuut van de ontvoogde minderjarige komt afzonderlijk aan bod. Ten slotte wordt middels het uiteengezette theoretisch kader nagegaan in welke mate de minderjarige influencer bekwaam is om contracten te sluiten in het kader van zijn influenceractiviteiten¹⁰⁴.

A. De handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige

1. Uitgangspunt

34. PRINCIPIËLE HANDELINGSONBEKWAAMHEID – Artikel 5.27 BW koppelt vier geldigheidsvereisten aan de totstandkoming van een overeenkomst: de toestemming, de bekwaamheid, een bepaald voorwerp en een geoorloofde oorzaak¹⁰⁵. De bekwaamheid van een persoon verwijst zowel naar zijn rechtsbekwaamheid (i.e. de bevoegdheid om titularis te zijn van rechten en plichten) als zijn handelingsbekwaamheid (i.e. de bevoegdheid om die rechten en plichten zelf en zelfstandig uit te oefenen)¹⁰⁶. Wat de handelingsbekwaamheid van een persoon betreft, geldt de bekwaamheid als regel

---

¹⁰⁴ Het onwaarschijnlijke geval waarin de minderjarige influencer ontvoogd zou zijn, wordt in deze analyse buiten beschouwing gelaten.

¹⁰⁵ Zie ook art. 1180 oud BW.

¹⁰⁶ Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 173 nr. 203; R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I. Personenrecht – Familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 306 nr. 476; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 212 nr. 329.

en de onbekwaamheid als uitzondering¹⁰⁷. Overeenkomstig artikel 5.41, 1° BW zijn minderjarigen¹⁰⁸ in principe onbekwaam om contracten aan te gaan¹⁰⁹. Het gaat om een algemene handelingsonbekwaamheid. Dit houdt in dat de handelingsonbekwaamheid alle rechtshandelingen treft, behalve de wettelijk voorziene uitzonderingen. De handelingsonbekwaamheid is bovendien volledig, wat betekent dat de minderjarige niet zelf en zelfstandig kan deelnemen aan het rechtsverkeer. Ook op het volledige karakter van de handelingsonbekwaamheid bestaan evenwel uitzonderingen¹¹⁰. De principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige heeft tot gevolg dat minderjarigen in de regel een beroep zullen moeten doen op hun wettelijke vertegenwoordiger wanneer zij een overeenkomst willen sluiten. De wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige zijn normaliter zijn ouders¹¹¹. In het kader van de voogdij gaat het om een voogd¹¹².

2. Sanctiemechanisme

35. VERNIETIGING – Een rechtshandeling die de minderjarige stelt zonder tussenkomst van zijn wettelijke vertegenwoordiger, is *vernietigbaar*. Het Belgische recht kent geen automatische of van rechtswege nietigheid¹¹³. De nietigheidssanctie moest in het verleden overigens steeds worden uitgesproken door een rechter¹¹⁴. Het BW brengt hierin verandering en geeft de titularis van de nietigheidsvordering de mogelijkheid om via buitengerechtelijke weg de nietigheid van een

---

¹⁰⁷ Zie art. 5.40 BW en art. 1123 oud BW. Zie ook I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 173 nr. 203; R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 305 nr. 475; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 212 nr. 329.

¹⁰⁸ De minderjarige is de persoon die de volle leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt (zie art. 388 oud BW).

¹⁰⁹ Zie ook art. 1124 oud BW.

In Nederland is een minderjarige, mits hij met toestemming van zijn wettelijke vertegenwoordigers handelt en voor zover de wet niet anders bepaalt, bekwaam om rechtshandelingen te verrichten. De toestemming wordt aan de minderjarige verondersteld te zijn verleend wanneer het een rechtshandeling betreft ten aanzien waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van zijn leeftijd deze zelfstandig verrichten. Zie art. 1:234 Nederlands BW.

¹¹⁰ Zie A. NOTTET, *Le consommateur mineur*, Waterloo, Wolters Kluwer, 2013, 61-62 nrs. 51-52; P. SENAEVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2020, 445 nrs. 1502-1503; S. STIJNS, *Verbintenissenrecht. Boek 1*, Brugge, die Keure, 2015, 102 nr. 129; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 172 nr. 254; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 213 nr. 333.

¹¹¹ Zie art. 376, eerste lid oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 310 nr. 483.

¹¹² De voogdij over de minderjarige valt open indien beide ouders overleden zijn, wettelijk onbekend zijn, in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen of wilsonbekwaam zijn (zie art. 389 oud BW).

¹¹³ Ook in Nederland is een door een onbekwame verrichte rechtshandeling vernietigbaar. Een eenzijdige rechtshandeling van een onbekwame die niet tot een of meer bepaalde personen gericht was, is echter nietig. Zie art. 3:32, tweede lid Nederlands BW.

¹¹⁴ Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 521-522 nr. 674 en 525-526 nr. 684; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen die contracteren*, Brugge, die Keure, 2019, 15-16 nr. 26.

overeenkomst¹¹⁵ in werking te stellen door middel van een kennisgeving aan de andere contractspartij(en)¹¹⁶. De door de minderjarige gestelde handeling is *relatief* nietig. Dit wil zeggen dat enkel de ondertussen meerderjarig geworden minderjarige zelf¹¹⁷ of zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) zich op de nietigheidsgrond kunnen beroepen. De medecontractanten van de minderjarige kunnen dit niet¹¹⁸. Een voor vernietiging vatbaar contract dat door de minderjarige is gesloten, brengt bovendien dezelfde rechtsgevolgen teweeg als een geldig contract, zolang de rechterlijke beslissing die de nietigheid uitspreekt niet in kracht van gewijsde is getreden¹¹⁹. Kortom, indien de ondertussen meerderjarig geworden minderjarige of zijn wettelijke vertegenwoordiger de nietigheidssanctie niet inroepen, zal de door de minderjarige aangegane verbintenis steeds haar bindend karakter behouden¹²⁰. De inmiddels meerderjarig geworden minderjarige kan daarenboven afstand doen van de door de relatieve nietigheidsgrond geboden bescherming oftewel de door de nietigheidsgrond aangetaste overeenkomst bevestigen¹²¹.

36. AARD VAN DE NIETIGHEID – Wat de aard van de nietigheid betreft, moet een onderscheid worden gemaakt naargelang het soort rechtshandeling dat de minderjarige verricht. Bij zwaarwichtige rechtshandelingen die de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige niet of niet zonder machtiging van de vrederechter had kunnen stellen, gaat het om een nietigheid rechtens. De rechter zal de nietigheid moeten uitspreken wanneer die wordt gevraagd¹²². Ook bij de minderjarige zonder

---

¹¹⁵ Deze mogelijkheid geldt enkel voor overeenkomsten die zijn gesloten na 1 januari 2023, de datum van inwerkingtreding van boek 5 BW (zie art. 64, eerste lid Wet 28 april 2022 houdende boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2022).

¹¹⁶ Zie art. 5.59, derde lid BW. Zie ook I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 521 vn. 2476 en 526 vn. 2502; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 2019, 16-17 nr. 27.

In Nederland is het al langer mogelijk om de nietigheid van een overeenkomst door een buitengerechtelijke verklaring vast te stellen (zie art. 3:49 Nederlands BW).

¹¹⁷ Omwille van de procesonbekwaamheid van de minderjarige moet een procedure ten gronde in beginsel door de wettelijke vertegenwoordiger(s) van de minderjarige worden gevoerd. Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2020, 388 nr. 879.

¹¹⁸ Zie art. 5.42 BW en art. 1125, tweede lid oud BW. Zie ook I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 17-18 nr. 28; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 385 nr. 872; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 452 nr. 1530.

¹¹⁹ Zie art. 5.59, eerste lid BW.

¹²⁰ Enkel een overeenkomst die is aangetast door een absolute nietigheidsgrond, is immers niet in rechte afdwingbaar (zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 526 nr. 684).

¹²¹ Zie art. 5.61 BW en art. 1311 oud BW. De ondertussen meerderjarig geworden minderjarige moet op het ogenblik van de bevestiging kennis hebben van de nietigheidsgrond. Zie voor een volledig overzicht van de voorwaarden onder dewelke bevestiging kan plaatsvinden, I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 535-537 nr. 693.

¹²² Het oud BW bevat een limitatieve opsomming van handelingen die de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige niet zonder machtiging van de vrederechter kan stellen (zie art. 378, § 1, eerste lid *juncto* art. 410, § 1 oud BW). Deze bijzondere formaliteit is onder meer nodig om goederen van de minderjarige te vervreemden, een lening aan te gaan of een onroerend goed aan te kopen. De verkoop van de roerende of onroerende goederen

onderscheidingsvermogen zal de rechter geen beoordelingsmarge hebben en zal hij verplicht zijn om de rechtshandeling nietig te verklaren. Deze nietigheid rechtens is echter gegrond op de afwezigheid van toestemming in hoofde van de minderjarige zonder oordeel des onderscheids en niet op zijn handelingsonbekwaamheid¹²³. Bij rechtshandelingen die de wettelijke vertegenwoordiger wel had kunnen stellen zonder machtiging van de vrederechter, zal de gestelde handeling slechts vernietigbaar zijn wanneer er sprake is van eenvoudige benadeling: “*minor restituitur non tamquam minor, sed tamquam laesus*”¹²⁴. Met benadeling wordt zowel intrinsieke (i.e. de rechtshandeling is in se nadelig voor de minderjarige partij) als extrinsieke benadeling (i.e. de intrinsiek evenredige prestatie staat niet in verhouding tot de vermogenstoestand en de sociale positie van de minderjarige) bedoeld¹²⁵. De ondertussen meerderjarig geworden minderjarige of zijn wettelijke vertegenwoordiger zal de benadeling moeten bewijzen¹²⁶.

37. ONBEKWAAMHEID VAN DE MINDERJARIGE OM ZICH TE BENADELLEN – Het resultaat is dat de minderjarige in het geval van deze laatste categorie rechtshandelingen in feite slechts onbekwaam is om zich te benadelen:

“Rappelons enfin qu'à l'égard des actes qui, en matière de tutelle, ne sont pas soumis à des formalités habilitantes (en d'autres termes, à l'égard des actes que le tuteur peut accomplir seul),

---

van de minderjarige gebeurt bovendien in principe openbaar (zie art. 410, § 2, eerste lid oud BW). Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 331 nr. 537; M. DE MAN, “De minderjarige handelaar” in B. TILLEMEN en E. TERRYEN (eds.), *Handels- en economisch recht. Deel 1 Ondernemingsrecht. Volume A*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, 332 nr. 390; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge II. Les incapables – Les obligations*, Brussel, Bruylant, 1964, 38 nr. 21.

¹²³ Zie in die zin F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 173 nr. 255; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 385 nr. 872.

Vroeger was het niet duidelijk of de totale afwezigheid van toestemming leidde tot een relatieve nietigheid, een absolute nietigheid dan wel eenvoudigweg verhinderde dat een verbintenis tot stand kwam (zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 155-156 nr. 184; S. STIJNS, *Verbintenissenrecht. Boek I*, 82 nr. 97). Art. 5.31 BW opteert resoluut voor de relatieve nietigheid: “Het contract dat tot stand komt hoewel de toestemming van één van de partijen ontbreekt, is relatief nietig.”

¹²⁴ Zie art. 5.43, eerste lid BW en art. 1305 oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 331-332 nr. 538; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge II*, 41-42 nr. 22.

¹²⁵ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 332 nr. 539; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge II*, 42-43 nr. 23; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 28 nr. 46; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 173 nr. 254; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 214 nr. 334; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 386 nr. 873.

¹²⁶ De betaling van een geldsom aan een minderjarige schuldeiser is nietig, tenzij de schuldenaar bewijst dat de minderjarige uit die betaling voordeel heeft gehaald. In dit specifieke geval wordt de bewijslast aldus omgedraaid. Zie art. 5.198, derde lid BW en art. 1241 oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 332 nr. 538 en 332 vn. 548; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 454 nr. 1537.

le mineur n'est pas, à proprement parler, incapable *de contracter* mais seulement incapable *de se léser*¹²⁷.”

De minderjarige kan immers *de facto* zelf en zelfstandig een overeenkomst sluiten voor zover dit geen benadeling oplevert¹²⁸.

38. GEVOLGEN VAN DE NIETIGVERKLARING – Indien de rechter de door de minderjarige aangegane verbintenis vernietigt, zal de minderjarige – in afwijking van het adagium “*quod nullum est, nullum producit effectum*” – slechts gehouden zijn tot restitutie voor zover hij voordeel heeft gehaald uit de nietige verbintenis. De medecontractant van de minderjarige zal dit moeten aantonen¹²⁹. De medecontractant zal overigens wel gehouden zijn tot volledige restitutie¹³⁰. De beperkte teruggaveplicht van de minderjarige vindt zijn oorsprong in het weerlegbaar vermoeden dat de minderjarige het ontvangene heeft verkwest¹³¹.

3. Verdere nuancering van de principiële handelsonbekwaamheid van de minderjarige

39. HANDELINGEN DIE DE MINDERJARIGE ZELF EN ZELFSTANDIG KAN STELLEN – Algemeen wordt aanvaard dat de minderjarige zelf en zelfstandig daden van bewaring kan stellen¹³². Mijns inziens kan de toepassing van de uiteengezette nietigheidsleer echter niet geheel worden uitgesloten, in die zin dat een daad van bewaring evenzeer vernietigd zal kunnen worden indien de minderjarige erdoor benadeeld wordt. Daden van bewaring zullen evenwel in de regel geen aanleiding geven tot benadeling¹³³. In de wet is trouwens een expliciete uitzondering voorzien voor minderjarigen die voornemens zijn om een spaarrekening te openen¹³⁴. Minderjarigen zijn verder volledig bekwaam om bepaalde handelingen met een strikt persoonlijk karakter te verrichten (e.g. verzet doen tegen de transplantatie van organen *ex*

---

¹²⁷ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge II*, 30 nr. 15.

¹²⁸ Zie I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 28 nr. 45.

¹²⁹ Zie art. 5.124 BW en art. 1312 oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 333 nr. 540; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 23 nr. 35; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 454 nr. 1538; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 385 nr. 872.

¹³⁰ Zie I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 23 nr. 35; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 454 nr. 1538.

¹³¹ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 333 nr. 540; M. DE MAN, “De minderjarige handelaar”, 333 nr. 390; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 24 nr. 36; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 454 nr. 1538; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 385 nr. 872.

¹³² Zie F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 172 nr. 254; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 457 nr. 1545; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 387 nr. 877;

¹³³ Zie in die zin A. NOTTET, *Le consommateur mineur*, 89-90 nr. 80.

¹³⁴ Zie art. 2, tweede lid Wet 30 april 1958 betreffende de handelingsbekwaamheid van de minderjarige voor sommige spaarverrichtingen, BS 10 mei 1958.

*mortuo*¹³⁵⁾¹³⁶. Sommige handelingen kunnen minderjarigen zelf en zelfstandig stellen vanaf zij een bepaalde leeftijd hebben bereikt. Zo kunnen minderjarigen vanaf zij zestien jaar oud zijn, een legaat toekennen ten belope van maximum de helft van de goederen waarover zij als meerderjarige zouden kunnen beschikken¹³⁷. Ook in deze gevallen moet de minderjarige natuurlijk steeds over voldoende onderscheidingsvermogen beschikken, zo niet, dan zal de rechtshandeling vernietigbaar zijn wegens het ontbreken van toestemming in hoofde van de minderjarige zonder oordeel des onderscheids¹³⁸. In de Belgische rechtspraak en rechtsleer wordt soms nog de categorie van de dagdagelijkse handelingen aangehaald als uitzondering op de principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige¹³⁹. Bij gebrek aan wettelijke grondslag wordt deze uitzondering nu eens gerechtvaardigd op basis van de noodwendigheden van het rechtsverkeer¹⁴⁰, dan weer op basis van een stilzwijgend mandaat dat de minderjarige van zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) heeft gekregen¹⁴¹. Deze bijdrage onderschrijft de strekking in de rechtsleer die het concept van de dagdagelijkse handelingen overbodig acht¹⁴². Het is de afwezigheid van benadeling die met zich meebrengt dat de minderjarige bepaalde handelingen uit het dagelijkse leven (zoals de aankoop van kledij, boeken, voedsel of een bioscoopticket) kan verrichten, zonder dat deze vernietigd kunnen worden. Net zoals daden van bewaring, zullen alledaagse handelingen echter vernietigbaar zijn wanneer benadeling alsnog kan worden aangetoond¹⁴³.

40. HANDELINGEN DIE DE MINDERJARIGE ZELF, MAAR NIET ZELFSTANDIG KAN STELLEN – Zoals eerder werd vermeld, is de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige in bepaalde gevallen niet volledig, maar beperkt¹⁴⁴. In deze gevallen kan de minderjarige wel zelf optreden, doch niet zelfstandig. Hij zal, naargelang het geval, bijstand of toestemming nodig hebben dan wel kunnen optreden

---

¹³⁵ Zie art. 10, § 2, tweede lid Wet 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen, *BS* 14 februari 1987.

¹³⁶ Zie voor meer voorbeelden P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 457 nr. 1545.

¹³⁷ Zie art. 4.138 BW en art. 904 oud BW. Zie voor meer voorbeelden P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 458-459 nr. 1546.

¹³⁸ Zie P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 456-457 nr. 1545.

¹³⁹ Zie bijvoorbeeld P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 457 nr. 1545; S. STIJNS, *Verbintenissenrecht. Boek I*, 102 nr. 129; G. VERSCHELDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 387-388 nr. 878.

De categorie van de dagdagelijkse handelingen doet denken aan de bekwaamheidsregeling in Nederland, waar enkel handelingen van de minderjarige waarvan in het maatschappelijk verkeer niet gebruikelijk is dat minderjarigen van zijn leeftijd deze zelfstandig verrichten, vernietigbaar zijn.

¹⁴⁰ Zie in die zin P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 458 nr. 1545.

¹⁴¹ Zie in die zin G. VERSCHELDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 387-388 nr. 878.

¹⁴² Zie A. NOTTET, *Le consommateur mineur*, 87-90 nrs. 78-79 en 81; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 32-34 nrs. 50-53.

¹⁴³ Zie in die zin G. VERSCHELDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 388 nr. 878.

¹⁴⁴ Zie P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 445 nr. 1503.

behoudens verzet¹⁴⁵. De minderjarige¹⁴⁶ kan bijvoorbeeld enkel een arbeidsovereenkomst sluiten (of beëindigen) met uitdrukkelijke of stilzwijgende *machtiging* van (een van) zijn wettelijke vertegenwoordigers¹⁴⁷. De werkgever kan rechtsgeldig de minderjarige zijn loon overhandigen, *behoudens* indien hiertegen *verzet* is betekend door (een van) zijn wettelijke vertegenwoordigers¹⁴⁸. De minderjarige is vanaf hij de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, bevoegd om een bedrag van maximum 125 euro van de door hem geopende spaarrekening op te vragen, *behoudens verzet* van zijn wettelijke vertegenwoordiger(s). Gaat het over een bedrag van meer dan 125 euro, dan is de *toestemming* van zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) vereist¹⁴⁹.

4. Ratio legis van de handelings(on)bekwaamheid van de minderjarige

41. NOOD AAN BESCHERMING? – De principiële handelingsonbekwaamheid van de minderjarige is ingegeven door de veronderstelling dat minderjarigen nood hebben aan bescherming, gelet op hun jeugdige leeftijd en onervarenheid¹⁵⁰. Minderjarigen zouden niet in staat zijn om de draagwijdte te vatten van de verbintenissen die zij aangaan¹⁵¹. Ook na de hercodificatie van het verbintenissenrecht is de principiële handelingsonbekwaamheid van minderjarigen en het bijhorende sanctiemechanisme overeind gebleven. Op die manier houdt het BW dit idee in stand. De bijzondere bescherming die de wet biedt, is gekoppeld aan een leeftijd die voor iedereen gelijk is bepaald¹⁵². Nochtans is het cruciaal dat het beschermingsstatuut van de minderjarige rekening houdt met de werkelijkheid: de capaciteit van de minderjarige om de rechtsgevolgen van zijn handelingen in te schatten, neemt toe naarmate hij ouder wordt. De beginselen van noodzakelijkheid en proportionaliteit zijn hierbij essentieel. De

---

¹⁴⁵ Zie voor een uitgebreide lijst van voorbeelden P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 455-456 nrs. 1541-1543; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 388-390 nrs. 880-885.

¹⁴⁶ Voor minderjarigen die jonger zijn dan vijftien jaar of die nog onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht, gelden de regels inzake kinderarbeid (zie art. 6 e.v. Arbeidswet 16 maart 1971, *BS* 30 maart 1971).

¹⁴⁷ Bij ontstentenis van die machtiging kan de jeugdrechtbank (sinds 1 september 2014 de familierechtbank) de machtiging verlenen op verzoek van het openbaar ministerie of van een familielid (zie art. 43, tweede lid Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, *BS* 22 augustus 1978).

¹⁴⁸ Zie art. 44 Arbeidsovereenkomstenwet. Zie ook art. 45 Arbeidsovereenkomstenwet: “Indien het belang van de minderjarige dit vordert, kan de [familierechtbank] op verzoek van het openbaar ministerie of een lid van de familie, de minderjarige machtigen het loon van zijn arbeid te ontvangen en er geheel of gedeeltelijk over te beschikken of voor hem een te allen tijde afzetbare bijzondere voogd aanstellen, gelast over dit loon te beschikken voor de behoeften van de onmondige.”

¹⁴⁹ Zie art. 2, derde lid Wet 30 april 1958 betreffende de handelingsbekwaamheid van de minderjarige voor sommige spaarverrichtingen.

¹⁵⁰ Zie A. NOTTET, *Le consommateur mineur*, 63 nr. 53; I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 13 nr. 24; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 213 nr. 333; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 379 nr. 863.

¹⁵¹ Zie I. SAMOY en S. STIJNS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 13 nr. 24.

¹⁵² Zie P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, 348 nr. 1154.

handelingsbekwaamheid van de minderjarige mag enkel worden ingeperkt wanneer dit noodzakelijk is in het licht van de individuele behoeften van de minderjarige. Bovendien mag de geboden bescherming niet verder gaan dan wat effectief nodig is en moet zij dus aangepast zijn aan de concrete situatie van elke minderjarige. Om een evenwicht te bekomen tussen de bescherming van de minderjarige en diens autonomie, lijkt een individuele beoordeling bijgevolg onvermijdelijk¹⁵³. In zekere zin wordt in de huidige regeling een handelingsbekwaamheid op maat van iedere minderjarige bewerkstelligd in het stadium van de sanctionering: de invulling van het begrip “benadeling” door de rechter bepaalt in feite de grenzen van de minderjarige zijn handelings(on)bekwaamheid¹⁵⁴. Dit systeem is evenwel allesbehalve sluitend: het gebrek aan benadeling maakt een door de minderjarige gestelde rechtshandeling niet *ipso iure* geldig.

5. De handelings(on)bekwaamheid van de ontvoogde minderjarige

42. ONTVOOGDING – De ontvoogding heeft tot doel om bepaalde minderjarigen nagenoeg volkomen vrijheid te verschaffen op persoonsrechtelijk vlak¹⁵⁵ alsook een gedeeltelijke handelingsbekwaamheid op vermogensrechtelijk vlak, uitgaande van de veronderstelling dat deze minderjarigen reeds – tot op zekere hoogte – in staat zijn om hun eigen belangen te behartigen¹⁵⁶. Zowel minderjarigen die onder ouderlijk gezag staan als minderjarigen die onder voogdijgezag staan, komen in aanmerking om ontvoogd te worden¹⁵⁷. Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de wettelijke ontvoogding en de gerechtelijke ontvoogding. De wettelijke ontvoogding van de minderjarige vindt van rechtswege plaats door het huwelijk¹⁵⁸. De gerechtelijke ontvoogding berust daarentegen op een beslissing van de familierechtbank. De familierechtbank kan, naargelang het geval, gevat worden door (een van) de ouders, de voogd en de toeziende voogd (of een van hen) dan wel de procureur des Konings¹⁵⁹. De minderjarige kan zelf geen verzoek tot ontvoogding indienen bij de familierechtbank. Indien de minderjarige geen ouders heeft en de voogd of toeziende voogd niets heeft ondernomen om de ontvoogding te vragen, kan de minderjarige zich wel wenden tot de procureur des Konings om dit

---

¹⁵³ Zie A. NOTTET, *Le consommateur mineur*, 63-64 nr. 54.

¹⁵⁴ Zie I. SAMOY en S. STIJS (eds.), *De aansprakelijkheid van ouders voor minderjarige kinderen*, 27-28 nr. 44.

¹⁵⁵ Door de ontvoogding vervallen het ouderlijk gezag, het voogdijgezag en de pleegvoogdij. Om te huwen (art. 148 oud BW) of om geadopteerd te worden (art. 348-3 oud BW) heeft de ontvoogde minderjarige echter wel nog toestemming van zijn ouders nodig.

¹⁵⁶ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 341 nr. 558; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 195 nr. 292; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 467 nr. 1075.

¹⁵⁷ Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 467 nr. 1075.

¹⁵⁸ Zie art. 467 oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 342 nr. 565; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 195 nr. 293; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 468 nr. 1078.

¹⁵⁹ Zie arts. 477-479 oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 341-342 nrs. 561-562; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 195 nr. 293; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 468-469 nrs. 1079-1083.

voor hem te doen¹⁶⁰. De gerechtelijke ontvoogding staat enkel open voor minderjarigen die de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt¹⁶¹.

43. GEDEELTELIJKE HANDELINGSBEKWAAMHEID OP VERMOGENSRECHTELIJK VLAK – De ontvoogde minderjarige mag zelf en zelfstandig daden van louter beheer verrichten¹⁶². Het oud BW verwijst expliciet naar het aangaan van een huurcontract waarvan de duur niet langer is dan negen jaar en de ontvangst van inkomsten¹⁶³. De wet bevat evenwel geen definitie van het begrip “daden van louter beheer”¹⁶⁴.

In een aantal gevallen is de ontvoogde minderjarige slechts beperkt handelingsbekwaam, in die zin dat hij moet worden bijgestaan door een curator. Bijstand van de curator is bijvoorbeeld vereist om een voogdijrekening aan te nemen¹⁶⁵, onroerende vorderingen in te stellen of zich ertegen te verdedigen, roerend kapitaal in ontvangst te nemen en ontvangen kapitaal te beleggen¹⁶⁶. Indien de ontvoogding geschiedt door het huwelijk, is de meerderjarige echtgenoot automatisch curator over zijn minderjarige echtgenoot. Wanneer beide echtgenoten minderjarig zijn, benoemt de familierechtbank een curator¹⁶⁷. Bij de gerechtelijke ontvoogding wordt de curator steeds door de familierechtbank aangesteld¹⁶⁸.

Bepaalde gewichtige handelingen vergen een voorafgaande machtiging van de vrederechter. Na machtiging door de vrederechter kan de ontvoogde minderjarige alleen optreden, zonder bijstand van zijn curator¹⁶⁹. Het oud BW schrijft uitdrukkelijk voor dat de ontvoogde minderjarige een voorafgaande machtiging moet bekomen van de vrederechter om een lening aan te gaan en onroerende goederen te verkopen¹⁷⁰. Daarnaast mag de ontvoogde minderjarige geen enkele daad verrichten die het loutere beheer van zijn vermogen overstijgt, *zonder de regels betreffende de voogdij in acht te nemen*¹⁷¹. Vooreerst heeft dit tot gevolg dat de ontvoogde minderjarige, net zoals de voogd, machtiging van de vrederechter nodig heeft voor de handelingen die bedoeld worden in artikel 410, § 1 oud BW¹⁷². Wat andere handelingen betreft die het loutere beheer van de minderjarige zijn vermogen te boven gaan, doch geen machtiging behoeven in hoofde van de wettelijke vertegenwoordiger, bestaat geen

---

¹⁶⁰ Zie art. 479, tweede lid oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 342 nr. 562; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 468-469 nr. 1082.

¹⁶¹ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 342 nr. 563.

¹⁶² Zie art. 481 oud BW.

¹⁶³ De wet bepaalt ook uitdrukkelijk dat de ontvoogde minderjarige volledig handelingsbekwaam is om rechtshandelingen te stellen in het kader van bankverrichtingen (zie art. 2, eerste lid Wet 30 april 1958 betreffende de handelingsbekwaamheid van de minderjarige voor sommige spaarverrichtingen).

¹⁶⁴ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 344 nr. 568.

¹⁶⁵ Zie art. 480, derde lid oud BW.

¹⁶⁶ Zie art. 482 oud BW.

¹⁶⁷ Zie art. 476, tweede lid oud BW.

¹⁶⁸ Zie art. 480, eerste lid oud BW.

¹⁶⁹ Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 471 nr.1089.

¹⁷⁰ Zie art. 483 en 484, eerste lid oud BW.

¹⁷¹ Zie art. 484, eerste lid oud BW.

¹⁷² Zie G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 471 nr.1089; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 196 nr. 194.

eensgezindheid¹⁷³. Volgens sommige doctrine moet de ontvoogde minderjarige voor deze handelingen evenzeer gemachtigd worden door de vrederechter, voor zover bijstand van de curator niet volstaat¹⁷⁴. Andere auteurs menen dat slechts bijstand van de curator vereist is om deze handelingen te verrichten¹⁷⁵. Uitzonderlijk lijkt aangenomen te worden dat de ontvoogde minderjarige deze handelingen alleen kan stellen¹⁷⁶.

Tot slot zijn er bepaalde handelingen die de ontvoogde minderjarige nooit mag verrichten (e.g. de zuivere aanvaarding van een nalatenschap voor zover die niet kennelijk batig is¹⁷⁷).

44. SANCTIONERING – Machtigingbehoevende handelingen die de ontvoogde minderjarige alleen verricht, zijn rechtens nietig. Benadeling hoeft niet te worden aangetoond. Hetzelfde geldt voor handelingen die de ontvoogde minderjarige helemaal niet mag verrichten. Indien de ontvoogde minderjarige alleen optreedt, terwijl hij bijstand van zijn curator nodig had, zal de gestelde handeling slechts vernietigd kunnen worden indien er sprake is van benadeling¹⁷⁸. Verbintenissen die de ontvoogde minderjarige rechtsgeldig zelf en zelfstandig is aangegaan, zijn onderworpen aan een bijzonder sanctieregime: zij kunnen verminderd worden wegens buitensporigheid. De rechter kan bij de beoordeling van het al dan niet buitensporige karakter van een verbintenis rekening houden met het vermogen van de ontvoogde minderjarige, de goede of kwade trouw van de medecontractant(en) en het nut van de uitgaven¹⁷⁹. Enkel de ontvoogde minderjarige zelf of zijn curator kan de vernietiging of vermindering van een gestelde handeling vragen¹⁸⁰.

---

¹⁷³ De parlementaire voorbereidingen bieden geen duidelijkheid op dit vlak: “Ter zake van leningen aangegaan door een ontvoogde minderjarige (artikel 483) en van handelingen bedoeld in artikel 484 (vervreemding van onroerende goederen en andere handelingen dan daden van louter beheer) wordt verwezen naar de regelgeving inzake de voogdij.” Zie wetsontwerp tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen *Parl.St.* Kamer 1999-2000, nr. 50-576/1, 27.

¹⁷⁴ Zie H. CASMAN, “De nieuwe voogdijwet”, *Not.Fisc.M.* 2001, afl. 8-9, (211) 238; P. SENAËVE, “Werking van de voogdij inzake de persoon - wijzigingen in boek I B.W. inzake huwelijk, adoptie, pleegvoogdij en ontvoogding” in P. SENAËVE, J. GERLO en F. LIEVENS (eds.), *De hervorming van het voogdijrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2002, 94.

¹⁷⁵ Zie in die zin R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 347 nr. 577; P. SENAËVE en K. JANSSENS, “Het nieuwe voogdijrecht”, *RW* 2001, afl. 1, (1) 20.

¹⁷⁶ Zie in die zin F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 195 nr. 194: “Ten eerste is de ontvoogde volledig bekwaam voor alle handelingen waarvoor de niet-ontvoogde minderjarige bekwaam is en voor alle handelingen die de voogd alleen mag stellen (art. 481 en 484, eerste lid *a contrario* oud BW).”

¹⁷⁷ Zie art. 4.40, § 1 BW (art. 776 oud BW) *juncto* art. 410, § 1 oud BW.

¹⁷⁸ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 349 nrs. 580-581; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 196 nr. 195; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 472-473 nrs. 1093-1094.

¹⁷⁹ Zie art. 484, tweede lid oud BW. Zie ook R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 349-350 nrs. 582-583; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, 196 nr. 195; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 473 nr. 1095.

¹⁸⁰ Zie R. DEKKERS/A. WYLLEMAN, *Handboek Burgerlijk Recht I*, 350 nr. 585.

45. INTREKKING – De familierechtbank kan de gerechtelijke ontvoogding intrekken indien de ontvoogde minderjarige er niet toe in staat blijkt zichzelf te leiden of indien de door hem aangegane verbintenissen zijn verminderd¹⁸¹.

B. Het geval van de minderjarige socialemedia-influencer

46. MINDERJARIGE INFLUENCERS SLUITEN OVEREENKOMSTEN – Een overeenkomst komt in principe vormvrij of consensueel tot stand¹⁸². Het ontstaan van een overeenkomst vereist in die optiek uitsluitend een wilsovereenstemming van (minstens) twee partijen die beogen rechtsgevolgen tot stand te brengen¹⁸³. De aanwezigheid van een wilsovereenstemming veronderstelt uiteraard dat de verschillende partijen hun wil tot uiting brengen. Een overeenkomst voltrekt zich met andere woorden door het samentreffen van de wilsuitingen van de partijen¹⁸⁴. De wil van de partijen kan zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend veruitwendigd worden¹⁸⁵. Het totstandkomingsproces van een overeenkomst omvat in de regel een aanbod en een aanvaarding¹⁸⁶. Het BW omschrijft het aanbod als “een voorstel tot contracteren dat alle essentiële en substantiële bestanddelen omvat van het beoogde contract en de wil van de aanbieder impliceert om door het contract gebonden te zijn in geval van aanvaarding” en de aanvaarding als “elke verklaring of andere gedraging van de bestemming van het aanbod die uitdrukt dat hij ermee instemt, zonder aanvullingen, beperkingen of andere wijzigingen van essentiële of substantiële bestanddelen”¹⁸⁷.

Ondernemingen die minderjarige influencers wensen in te schakelen voor promotionele doeleinden, zullen hen doorgaans online (e.g. via een e-mailbericht) contacteren met de vraag of zij geïnteresseerd zijn om samen te werken. Deze “collab” kan verschillende vormen aannemen (zie *supra*). Van de minderjarige influencer wordt veelal verwacht dat hij de producten van de onderneming onder de aandacht brengt van zijn volgers aan de hand van een post op zijn socialemediakanaal. Als tegenprestatie ontvangt de minderjarige influencer een vergoeding, die bijvoorbeeld kan bestaan uit een vaste som geld, een geldelijke betaling die afhankelijk is van het aantal verkopen dat de minderjarige influencer realiseert, gratis producten, een kortingscode om de producten van de onderneming aan te kopen of een uitnodiging tot een exclusief evenement. Vaak ontbreken weliswaar (concrete) afspraken omtrent bijkomstige elementen zoals de precieze inhoud van de *content* en het tijdstip waarop de minderjarige influencer de *content* moet posten. Dit doet echter geen afbreuk aan het feit dat – meestal – wel degelijk verbintenissen ontstaan. Niettemin, zal de rechter op onaantastbare wijze kunnen beoordelen of de onontbeerlijke bestanddelen van het beoogde contract vervat liggen in het voorstel van de

---

¹⁸¹ Zie art. 485 oud BW.

¹⁸² Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 103-104 nr. 108.

¹⁸³ Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 103 nr. 106; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 105 nr. 167.

¹⁸⁴ Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 114 nr. 119.

¹⁸⁵ Zie art. 1.4, eerste lid BW. Zie ook I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 114 nr. 120; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 174 nr. 270.

¹⁸⁶ Zie art. 5.18 BW. Zie ook T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 162 nr. 254.

¹⁸⁷ Zie art. 5.19, eerste lid en art. 5.20, eerste lid BW.

onderneming¹⁸⁸. Met betrekking tot het intentionele element van het aanbod mag worden vermoed dat de onderneming die een voorstel formuleert waarvan het materiële element beantwoordt aan de vereisten van het aanbod, de bedoeling had om zich juridisch te verbinden¹⁸⁹. Zoals hierboven aangegeven, kan de minderjarige influencer het aanbod van de onderneming zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend aanvaarden¹⁹⁰. Er zal bijvoorbeeld sprake zijn van een stilzwijgende aanvaarding wanneer de onderneming de minderjarige influencer gratis producten opstuurt met het oog op de promotie ervan en de minderjarige influencer vervolgens daadwerkelijk online reclame maakt voor de onderneming.

47. TOEPASSING VAN DE NIETIGHEIDSLEER OP DE INFLUENCERACTIVITEITEN – De bovengenoemde overeenkomsten, die strekken tot de verkoopbevordering van de producten van de onderneming door middel van *content* op sociale media, zijn niet onderworpen aan enige bijzondere vormvereisten. Bijgevolg zullen deze overeenkomsten slechts vatbaar zijn voor nietigverklaring indien zij de minderjarige influencer benadelen. Intrinsieke benadeling zal zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de minderjarige influencer in ruil voor een product van geringe waarde (zoals een sleutelhanger) een urenlange video moet maken om de producten van de onderneming in de schijnwerper te plaatsen. Daarnaast zou de graad van engagement die de onderneming verlangt van de minderjarige influencer, een rol kunnen spelen bij de beoordeling van de benadeling. In tegenstelling tot een eenmalige *collaboration*, valt het te betwijfelen of een langdurige samenwerking als *brand ambassador* die behoorlijk wat tijd en inspanning vergt van de minderjarige influencer, in verhouding staat tot zijn sociale positie. Bij ontstentenis van benadeling in hoofde van de minderjarige influencer zal de overeenkomst niet in aanmerking komen voor vernietiging. Kortom, de minderjarige influencer is *de facto* bekwaam om deze soort overeenkomsten te sluiten in zoverre zij niet nadelig zijn voor hem. De zaken liggen vanzelfsprekend anders wanneer de minderjarige influencer niet over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikte om de overeenkomst te sluiten, in die zin dat de door de minderjarige influencer aangegane verbintenis in dat geval steeds vatbaar zal zijn voor nietigverklaring. Het is niet ondenkbaar dat de minderjarige influencer een stap verder gaat en eigen producten (zoals *merchandise*) verkoopt. De verkoop van de goederen van de minderjarige influencer is een machtigingbehoevende rechtshandeling¹⁹¹ en zal dus niet onderhevig zijn aan een facultatieve nietigheid, maar een nietigheid rechtens. Derhalve doet de aan- of afwezigheid van benadeling in dit geval niet ter zake. Daarnaast zal de minderjarige influencer hoogstwaarschijnlijk nog tal van andere overeenkomsten sluiten in het kader van zijn influenceractiviteiten (e.g. de aankoop van een laptop, een microfoon of een camera). Telkens zal moeten worden nagegaan of bijzondere vormvereisten zouden hebben gespeeld indien het de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige influencer was die de handeling had gesteld in plaats van de minderjarige influencer zelf. Deze analyse zal uitwijzen of de rechter appreciatiebevoegdheid zal hebben bij het toekennen van de nietigheidssanctie en dientengevolge of benadeling al dan niet zal moeten worden hardgemaakt. De aankoop van goederen zal zo slechts vernietigbaar zijn wanneer die benadeling teweegbrengt. Er zal bijvoorbeeld sprake zijn

---

¹⁸⁸ Zie T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 163 nr. 255.

¹⁸⁹ Zie I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht*, 116 nr. 122.

¹⁹⁰ Zie T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, 166 nr. 259.

¹⁹¹ Zie art. 378, § 1, eerste lid *juncto* art. 410, § 1, 1° oud BW.

van (extrinsieke) benadeling wanneer de minderjarige influencer een zeer groot aantal gepersonaliseerde truien aankoopt (om deze nadien te verkopen als *merchandise*) en het hieraan verbonden prijskaartje niet proportioneel is ten opzichte van zijn vermogenssituatie.

Het kan niet voldoende onderstreept worden dat de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige influencer in elk van de bovenstaande scenario's slechts een relatieve nietigheidsgrond voortbrengt en dienvolgens alleen de intussen meerderjarige influencer of zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) titularis zijn van de nietigheidsvordering. De adverteerder, de onderneming die goederen verkoopt aan de minderjarige influencer, of de kopers van de goederen van de minderjarige influencer¹⁹² zijn dit niet. De door de onbekwame minderjarige influencer aangegane (in wezen voor vernietiging vatbare) overeenkomsten zullen hun verbindende kracht niet verliezen indien de inmiddels meerderjarige influencer of zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) de nietigheidssanctie niet nastreven.

C. Tussenconclusie

48. MINDERJARIGE INFLUENCERS ZIJN *DE FACTO* GEDEELTELIJK HANDELINGSBEKWAAM – De verschillende verbintenissen die de minderjarige influencer sluit om zijn influenceractiviteiten te ontplooiën blijven rechtsgeldig in het rechtsverkeer bestaan, mits de ondertussen meerderjarige influencer of zijn wettelijke vertegenwoordiger zich niet op de nietigheidssanctie beroepen. De meest gebruikelijke overeenkomsten die worden aangegaan in de context van influencermarketing zullen zelfs niet vatbaar zijn voor vernietiging wanneer de minderjarige influencer er niet door benadeeld wordt. De minderjarige influencer is in dat opzicht *de facto* gedeeltelijk handelingsbekwaam. Dit neemt niet weg dat een zekere rechtsonzekerheid blijft heersen in hoofde van de medecontractanten van de minderjarige influencer. Zij zullen immers moeten trachten de concrete situatie van de minderjarige influencer in te schatten. De minderjarige influencer kan slechts definitief afstand doen van zijn nietigheidsvordering wanneer hij meerderjarig is geworden. Het is pas dan – afgezien van de verjaring van de rechtsvordering¹⁹³ – dat de geldigheid van de gesloten overeenkomst nooit meer in vraag kan worden gesteld.

IV. De minderjarige influencer als onderneming

49. OVERZICHT – In dit laatste deel wordt eerst de positie van de minderjarige in het klassieke handelsrecht onderzocht. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de situatie voor en de situatie na de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid. Vervolgens wordt nagegaan in welke mate de

---

¹⁹² Indien de koper van de goederen zelf minderjarig is, zal de aankoop wel vernietigbaar zijn wanneer benadeling wordt aangetoond in hoofde van de minderjarige koper.

¹⁹³ Het BW verkort de verjaringstermijn van de vordering tot nietigverklaring van tien naar vijf jaar (zie art. 5.60, eerste lid BW en art. 1304 oud BW). Het komt evenwel toe aan de tegenpartij om de verjaring op te werpen (zie art. 2223 oud BW). Ten aanzien van handelingen van minderjarigen begint de verjaring te lopen vanaf de dag van de meerderjarigheid (zie art. 5.60 BW en art. 1304, derde lid oud BW).

minderjarige overeenkomstig het WER als onderneming¹⁹⁴ kan worden gekwalificeerd en op welk vlak een wijziging van het huidige rechtskader aangewezen is. Tot slot worden de gedane bevindingen beschouwd in de context van influencermarketing.

A. Wat voorafging... De minderjarige handelaar

50. VOOR DE WET VAN 19 JANUARI 1990 – Voor de wet van 19 januari 1990¹⁹⁵ die de burgerlijke meerderjarigheid heeft verlaagd van eenentwintig tot achttien jaar, konden minderjarigen handelaar zijn wanneer zij ontvoegd waren, de volle leeftijd van achttien jaar hadden bereikt en vooraf gemachtigd waren door (een van) hun ouders of de jeugdrechtbank¹⁹⁶. De ontvoegde minderjarige die onder deze voorwaarden handel dreef, werd als meerderjarig beschouwd voor de daden die zijn handel betroffen¹⁹⁷. Er bestond echter geen eenduidigheid omtrent het lot van een handelsdaad die werd gesteld door een minderjarige die niet aan deze voorwaarden voldeed. De meerderheidsstrekking in de Belgische rechtspraak en doctrine was van oordeel dat de handelsdaad geherkwalificeerd moest worden als burgerrechtelijke daad, waarna het gemeenrechtelijke regime inzake de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige toepassing vond. Naargelang het geval was de handelsdaad dan rechtens nietig of vernietigbaar wegens benadeling. Volgens DE PAGE daarentegen moest de door de minderjarige onrechtmatig gestelde daad van koophandel steeds gesanctioneerd worden met een nietigheid rechtens. De handhaving van de onrechtmatig gestelde handelsdaad als burgerrechtelijke daad zou immers niet stroken met de betekenis die de minderjarige oorspronkelijk aan die daad wou geven¹⁹⁸. Voor DE PAGE was weliswaar duidelijk dat ongeacht welk sanctioneringssysteem werd gevolgd, de minderjarige in beginsel nóóit onder de bevoegdheid van de toenmalige rechtbank van koophandel viel en de minderjarige nóóit failliet kon worden verklaard¹⁹⁹.

51. NA DE WET VAN 19 JANUARI 1990 – Door de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid konden personen voortaan handel drijven vanaf zij achttien jaar oud – en dus meerderjarig – waren, zonder dat aan speciale voorwaarden moest worden voldaan. Het bijzondere handelaarsstatuut voor

---

¹⁹⁴ In dit deel wordt uitsluitend gerefereerd aan het criterium van de zelfstandige beroepsactiviteit. De hiernavolgende analyse geldt echter zowel voor het mededingingsrechtelijke ondernemingsbegrip, het consumentenrechtelijke ondernemingsbegrip als het algemene ondernemingsbegrip.

¹⁹⁵ Wet 19 januari 1990 tot de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar, *BS* 30 januari 1990.

¹⁹⁶ De machtiging van de ouder(s) moest verleend worden bij een verklaring afgelegd voor de vrederechter, voor een notaris of voor de griffier van de rechtbank van koophandel. Binnen een maand na de dagtekening van de akte van machtiging of van de beslissing van de jeugdrechtbank waarbij machtiging werd verleend, moest een expeditie daarvan worden bezorgd aan de griffie van de rechtbank van koophandel van de plaats waar de minderjarige zijn woonplaats wou vestigen of, bij gebreke van een rechtbank van koophandel, aan de griffie van de burgerlijke rechtbank. Zie opgeheven art. 4 WKH.

¹⁹⁷ Zie opgeheven art. 487 oud BW.

¹⁹⁸ Zie M. DE MAN, “De minderjarige handelaar”, 333-334 nr. 391; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge II*, 39-40 nr. 21bis.

¹⁹⁹ Het uitzonderlijke geval van de minderjarige die de handelszaak van zijn overleden ouders voortzet, wordt in deze bijdrage buiten beschouwing gelaten.

ontvoogde minderjarigen werd afgeschaft: minderjarigen konden in principe nooit de hoedanigheid van handelaar verkrijgen²⁰⁰. De wet van 19 januari 1990 maakte bovendien een einde aan de bestaande verdeeldheid met betrekking tot het sanctioneringssysteem en koos voor de herkwalficatie van de handelsdaad als burgerrechtelijke daad²⁰¹. Door middel van de herkwalficatie bleven de door de minderjarige gestelde handelsdaden mogelijk wel bestaan als burgerrechtelijke daden, maar konden die er niet meer voor zorgen dat het handelaarsstatuut aan de minderjarige werd toegekend²⁰². Bijgevolg kon de minderjarige zich niet laten inschrijven in het handelsregister, niet gedagvaard worden voor de rechtbank van koophandel en evenmin failliet worden verklaard²⁰³. De loutere vernietigbaarheid van de gestelde handelsdaad zou er daarentegen toe hebben geleid dat de minderjarige wel degelijk een objectieve daad van koophandel kon stellen en derhalve alsnog onder het handelaarsbegrip kon vallen²⁰⁴.

B. De minderjarige als onderneming

1. De lege lata

52. MINDERJARIGEN KUNNEN *DE IURE* ONDERNEMING ZIJN – In tegenstelling tot het WKh, bevat het WER geen specifieke regeling voor minderjarigen. Of het nu een moedwillig stilzwijgen dan wel een loutere vergetelheid van de wetgever betreft, de afwezigheid van enige wettelijke bepaling omtrent de positie van de minderjarige in het ondernemingsrecht vormt een ware lacune in de wet. De vroegere tweedeling tussen handelsdaden enerzijds en burgerrechtelijke handelingen anderzijds is geheel uit het recht verdwenen. Handelingen die worden gesteld in het kader van een beroepsactiviteit zijn gewoonweg civiele handelingen die indien zij door een minderjarige worden verricht, in sommige gevallen wel en in andere gevallen niet vernietigbaar zullen zijn. De rechtshandelingen die de minderjarige stelt in het kader van een eventuele beroepsactiviteit zullen hoe dan ook in het rechtsverkeer bestaan en dus rechtsgevolgen teweegbrengen, mits geen beroep wordt gedaan op de eventuele vernietigbaarheid ervan. Zonder een expliciete wettelijke basis belemmert niets dat aan de minderjarige de hoedanigheid van

---

²⁰⁰ Zie wetsvoorstel om de leeftijdsgrens voor burgerlijke meerderjarigheid te verlagen tot 18 jaar, om de handelingsbekwaamheid en de handelingsverantwoordelijkheid van minderjarigen te vergroten, en om de voorgedijregeling te vernieuwen, *Parl.St. Kamer BZ 1988*, nr. 234/1, 101-102. Zie ook G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 6 W.Kh.” in R. STEENNOT, G. STRAETMANS, J. STUYCK, H. VANHEES en E. WYMEERSCH (eds.), *Handels- en economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2000, 1 nr. 1.

²⁰¹ Zie opgeheven art. 6 WKh: “De daden van koophandel in de artikelen 2 en 3 genoemd, zijn als dusdanig niet geldig ten aanzien van een minderjarige. Ze worden als burgerrechtelijke daden beschouwd.” Zie ook M. DE MAN, “De minderjarige handelaar”, 334 nr. 391; B. WAUTERS, “Minderjarigen en vennootschappen”, *TRV 1995*, afl. 2, (80) 86.

²⁰² Zie M. DE MAN, “De minderjarige handelaar”, 334 nr. 391; G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 6 W.Kh.”, 2 nr. 2.

²⁰³ Zie G.-L. BALLON, “Commentaar bij art. 6 W.Kh.”, 2 nr. 2.

²⁰⁴ Zie M. DE MAN, “De minderjarige handelaar”, 334 nr. 391.

onderneming wordt verleend wanneer hij zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent²⁰⁵. Dit heeft tot gevolg dat de minderjarige die onderneming is, de regelen van economisch recht – in de mate van het mogelijke – moet respecteren en in principe onder de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank valt, onderhevig is aan de vrije bewijsregeling die geldt tussen ondernemingen, failliet kan worden verklaard, enzovoort.

53. MINDERJARIGEN KUNNEN *DE FACTO* NIET RECHTMATIG ONDERNEMING ZIJN – In de praktijk verkeert de minderjarige echter, ondanks dat hij juridisch-technisch wel een onderneming kan zijn, in de onmogelijkheid om bepaalde verplichtingen na te leven die worden opgelegd aan ondernemingen. Hij kan zich bijvoorbeeld niet inschrijven in de KBO²⁰⁶, hij kan zich niet registreren voor de btw²⁰⁷ en hij kan zich niet aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen²⁰⁸. Bijgevolg kan de minderjarige niet *rechtmatig* een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen. Dat de minderjarige niet is ingeschreven in de KBO of niet is aangesloten bij een sociaalverzekeringsfonds, neemt echter niet weg dat hij nog steeds gekwalificeerd kan worden als onderneming en hij bijgevolg bijvoorbeeld niet zal kunnen ontsnappen aan de bepalingen inzake oneerlijke handelspraktijken. De inschrijving in de KBO en de keuze voor een bepaald statuut binnen het stelsel van de sociale zekerheid kunnen wijzen op het

---

²⁰⁵ Zie in andere zin V. VERDOODT, S. VAN DER HOF en M. LEISER, “Child labour and online protection in a world of influencers” in C. GOANTA en S. RANCHORDÁS, *The Regulation of Social Media Influencers*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 2020, 110.

²⁰⁶ Zie <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/toegang-tot-het-beroep>. Zie bijvoorbeeld ook de websites van verscheidene erkende ondernemingsloketten: www.formalis.be/starters/voorwaarden-om-zelfstandige-te-zijn (Formalis) en www.xerius.be/nl-be/zelfstandig-worden/je-voorbereiding/startersvoorwaarden (Xerius).

²⁰⁷ Zie art. 4, § 1 Wetboek van de Belasting over de toegevoegde waarde 3 juli 1969, *BS* 17 juli 1969: “Belastingplichtige is eenieder die in de uitoefening van een economische activiteit geregeld en zelfstandig, met of zonder winst oogmerk, hoofdzakelijk of aanvullend, leveringen van goederen of diensten verricht die in het [Wetboek van de Btw] zijn omschreven, ongeacht op welke plaats de economische activiteit wordt uitgeoefend.” Alvorens een onderneming een btw-nummer kan aanvragen, dient zij te beschikken over een ondernemingsnummer, dat wordt toegekend op het ogenblik van de inschrijving in de KBO. Zie art. III.22 WER. Zie ook [https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/de-btw-identificatie](https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een-de-btw-identificatie).

²⁰⁸ Deze verplichting geldt voor iedere natuurlijk persoon die in België een beroepsbezigheid uitoefent en hierbij niet door een arbeidsovereenkomst of een statuut gebonden is (zie art. 3, § 1, eerste lid KB 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, *BS* 29 juli 1967). Uit art. 5^{quater}, § 1 KB 27 juli 1967, dat het statuut van de student-zelfstandige regelt, volgt *a contrario* dat personen die jonger zijn dan 18 jaar oud, niet in aanmerking komen. Zie bijvoorbeeld ook de website van verschillende sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen: www.acerta.be/nl/starters/startersvragen/startvoorwaarden/vanaf-welke-leeftijd-kan-ik-een-onderneming-opstarten (Acerta), <https://avixi.be/zelfstandige-worden/je-zaak-starten/eenmanszaak-starten> (Avixi), <https://blog.liantis.be/nl/zelfstandig-worden/wie-mag-een-handelszaak-beginnen-in-belgie> (Liantis), www.partena-professional.be/nl/zaak-starten/ga-na-u-aan-alle-voorwaarden-voldoet (Partena) en www.xerius.be/nl-be/zelfstandig-worden/je-voorbereiding/startersvoorwaarden (Xerius).

bestaan van een zelfstandige beroepsactiviteit, maar de afwezigheid ervan sluit de kwalificatie als onderneming niet uit²⁰⁹.

54. DE ONTVOOGDE MINDERJARIGE ALS ONDERNEMING – De ontvoogde minderjarige kan tot op zekere hoogte rechtsgeldig als onderneming optreden²¹⁰. De huidige regeling inzake de ontvoogding is evenwel niet op de minderjarige ondernemer afgesteld. Enerzijds zijn de persoonsrechtelijke gevolgen van de ontvoogding erg ingrijpend. In vele gevallen zal het niet wenselijk zijn dat het ouderlijk gezag of het voogdijgezag over de minderjarige ondernemer volledig wegvalt. Anderzijds gaan de vermogensrechtelijke gevolgen van de ontvoogding niet ver genoeg. De ontvoogde minderjarige beschikt over onvoldoende vrijheid om rechtshandelingen te verrichten in het kader van een eventuele beroepsactiviteit. Hij moet immers bijgestaan worden door zijn curator dan wel gemachtigd worden door de vrederechter om rechtshandelingen te stellen die het loutere beheer van zijn vermogen overstijgen. Daarbij komt nog dat handelingen die de ontvoogde minderjarige alleen verricht, terwijl hij bijstand van zijn curator of machtiging van de vrederechter nodig had, nietig verklaard kunnen worden. Overigens zijn zelfs handelingen die de ontvoogde minderjarige rechtsgeldig zelf en zelfstandig kan stellen, niet onaantastbaar: zij kunnen verminderd worden wegens buitensporigheid. Dit sanctiemechanisme maakt de ontvoogde minderjarige tot een weinig interessante handelspartner. Tot slot moet nogmaals benadrukt worden dat de minderjarige zelf de familierechtbank niet (rechtstreeks) om de ontvoogding kan verzoeken.

2. *De lege ferenda*

55. WENSELIJKHEID VAN EEN ONDERNEMINGSSTATUUT VOOR MINDERJARIGEN – De maatschappelijke context waarin het ondernemerschap van de minderjarige moet worden geplaatst, is in de loop der jaren sterk gewijzigd. Waar de minderjarige vroeger de wijde wereld moest intrekken om te ondernemen, kan hij dat tegenwoordig simpelweg via zijn smartphone of computer. Of het nu gaat om het bouwen van websites of het programmeren van andere webapplicaties, het online verkopen van zelfgemaakte sieraden dan wel het aanprijzen van producten op sociale media, de minderjarige kan bij wijze van spreken naar aanleiding van enkele clicks onderneming worden. De minderjarige hoeft niet langer limitatief opgesomde daden van koophandel te verrichten. Het feitelijke criterium van de zelfstandige beroepsactiviteit is véél ruimer. De eerste vraag die de wetgever dan ook dient te beantwoorden is of de minderjarige in bepaalde gevallen als onderneming moet worden gekwalificeerd en desgevallend of een specifiek ondernemingsstatuut voor minderjarigen wenselijk is. Hierbij zal de wetgever vooreerst rekening moeten houden met het feit dat minderjarigen enerzijds nood hebben aan een zekere bescherming, maar anderzijds op hetzelfde moment behoefte hebben aan autonomie. De bescherming en de autonomie van de minderjarige, die lijnrecht tegenover elkaar lijken te staan, kunnen

---

²⁰⁹ Zie art. III.49, § 3 WER: “De inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen met de hoedanigheid van inschrijvingsplichtige onderneming vormt, behoudens tegenbewijs, een vermoeden van de hoedanigheid van onderneming.” Zie ook R. STEENNOT, “Art. I.1, 1° WER”, 7 nr. 6; G. STRAETMANS, “Kernbegrippen”, 132 nr. 5.

²¹⁰ Zie in die zin G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, 471-472 nr.1091.

echter hand in hand gaan. De niet-wereldvreemde wetgever ziet namelijk in dat minderjarigen zullen blijven ondernemen in de toekomst en dit met óf zonder juridisch kader. Een ondernemingsstatuut op maat van de minderjarige zou ervoor kunnen zorgen dat de minderjarige zelfstandig aan de slag kan en tegelijkertijd de nodige bescherming geniet. Daarnaast mag de wetgever andere belanghebbenden niet uit het oog verliezen, zoals de consument en de professionele contractpartijen van de minderjarige ondernemer. Ook voor hen is het cruciaal dat klare taal wordt gesproken en de wetgever aldus duidelijkheid creëert omtrent de hoedanigheid van de minderjarige in het ondernemingsrecht.

56. LEEFTIJDSLIMIET EN OVERIGE KENMERKEN VAN EEN ONDERNEMINGSSTATUUT VOOR MINDERJARIGEN: HANGEND WETSVOORSTEL – Indien de wetgever ervoor zou opteren om een bijzonder ondernemingsstatuut voor minderjarigen in te voeren, dient hij zo'n statuut natuurlijk vorm te geven. In eerste instantie moet de wetgever bepalen aan welke minimumleeftijd een dergelijk statuut moet worden gekoppeld. In een hangend wetsvoorstel dat op 19 december 2019 in de Kamer werd ingediend²¹¹, wordt de ondergrens van de voorgelegde regeling voor minderjarige ondernemers vastgelegd op vijftien jaar²¹². De indieners van het voorstel halen hiervoor inspiratie uit het arbeidsrecht, waar dezelfde leeftijdsgrens wordt gehanteerd voor het sluiten van een arbeidsovereenkomst²¹³. Het is twijfelachtig of de minimumleeftijd die geldt in het arbeidsrecht, zomaar kan worden doorgetrokken naar de context van het ondernemingsrecht. Als werknemer geniet de minderjarige immers per definitie meer bescherming dan als zelfstandige²¹⁴. Idealiter zou voor elke minderjarige individueel worden beoordeeld of hij al dan niet rijp genoeg is om de ondernemingswereld te betreden²¹⁵, maar dit lijkt praktisch niet haalbaar.

Het wetsvoorstel kent de familierechtbank de bevoegdheid toe om minderjarigen volledige handelingsbekwaamheid te verlenen voor specifieke handelingen die redelijkerwijze kaderen binnen een economische activiteit (lees: beroepsactiviteit)²¹⁶. De familierechtbank kan het verzoek enkel inwilligen met uitdrukkelijke toestemming van de wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige.

---

²¹¹ Zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, *Parl.St.* Kamer 2019-20, nr. 55-901/1. Dit wetsvoorstel neemt de tekst van een eerder voorstel grotendeels over (zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2894/1). Het werd ingediend door Kamerleden Vincent Van Quickenborne en Tim Vandemput (Open Vld) (zie www.openvld.be/open-vld-laait-jongeren-ondernemen-vanaf-15-jaar). Kamerlid Leen Dierick (CD&V) gaf reeds te kennen dat zij geen voorstander is van dit wetsvoorstel (zie www.leendierick.be/nieuws/cdenv-geen-voorstander-van-voorstel-open-vld-om-ondernemer-te-zijn-vanaf-15-jaar). Ook het Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen onderschrijft dit wetsvoorstel niet (zie www.nsz.be/nl/pers-archief/detail/nsz-geen-voorstander-om-15-jarigen-een-eigen-zaak-te-laten-starten-eerst-nood-aan-begeleiding-willen-we-aantal-falende-starters-doen-dalen).

²¹² De minderjarige mag bovendien niet meer onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht. Zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 5-6 en 8-10.

²¹³ Art. 2 Arbeidswet definieert jeugdige werknemers als “minderjarige werknemers die 15 jaar of ouder zijn en die niet meer onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht”. Zie ook wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 3, 5-6 en 9.

²¹⁴ Zo bevat de Arbeidswet een arbeidstijdregeling voor jeugdige werknemers (zie art. 30 e.v. Arbeidswet).

²¹⁵ De minderjarige die niet beschikt over het vereiste onderscheidingsvermogen, is dit vanzelfsprekend niet.

²¹⁶ Deze machtiging kan ook terug ingetrokken worden (zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 4 en 11). Ingevolge opgeheven art. 5 WKH was dit eveneens mogelijk.

Bij onenigheid tussen de wettelijke vertegenwoordigers zal de familierechtbank over het verzoek van de minderjarige moeten oordelen, rekening houdend met de concrete omstandigheden van de zaak en het belang van de minderjarige. In dat opzicht lijkt het voorgestelde ondernemingsstatuut voor minderjarigen enigszins op de bijzondere regeling die bestond in het WKH vóór de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid²¹⁷. De indieners van het wetsvoorstel verduidelijken dat er geen algemene handelingsbekwaamheid voor minderjarigen wordt geïntroduceerd. Niettemin wil het wetsvoorstel artikel 1124 oud BW (thans artikel 5.41 BW) wel aanpassen, in die zin dat minderjarigen bekwaam worden om handelingen te stellen die in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk worden geacht ingevolge hun leeftijd en onderscheidingsvermogen²¹⁸. Overeenkomstig het wetsvoorstel zijn handelingen die gebruikelijk zijn voor de minderjarige zijn leeftijd alsook de ondernemingshandelingen die de gemachtigde minderjarige verricht in het kader van zijn economische activiteit (lees: beroepsactiviteit), niet meer vatbaar voor nietigverklaring op grond van eenvoudige benadeling²¹⁹. De minderjarige verkrijgt bovendien de bekwaamheid om als eiser of verweerder in rechte op te treden in zaken die betrekking hebben op zijn economische activiteit (lees: beroepsactiviteit). Het wetsvoorstel verduidelijkt niet of de ondernemingsrechtbank in dat geval bevoegd zal zijn, noch of de minderjarige onder de faillissementsregeling zal vallen. Of de minderjarige aan de verplichtingen van boek III WER zal moeten voldoen, wordt evenzeer in het midden gelaten²²⁰. Contractpartijen van de minderjarige worden op de hoogte gebracht van de beschikking van de familierechtbank door de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad. Wat het fiscale en sociale aspect betreft, wil het wetsvoorstel het reeds bestaande regime voor student-ondernemers eenvoudigweg uitbreiden²²¹.

57. NEDERLANDS RECHT: DE HANDLICHTING – De indieners van het wetsvoorstel verwijzen meermaals naar het Nederlandse recht.²²² In Nederland kan de kantonrechter op verzoek van de minderjarige een bepaalde aan de meerderjarigheid verbonden bekwaamheid aan de minderjarige toekennen. De minderjarige kan deze handlichting vanaf de leeftijd van 16 jaar verkrijgen²²³. De handlichting kan in beginsel niet worden verleend tegen de wil van de ouders voor zover zij het gezag

---

²¹⁷ Hier wordt het bijzondere ondernemingsstatuut bedoeld dat bestond voor ontvoogde minderjarigen tussen 18 en 21 jaar. De minderjarige hoeft ingevolge het hangende wetsvoorstel evenwel niet ontvoogd te zijn.

²¹⁸ Zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 4-5 en 8.

²¹⁹ Zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 8 en 11.

²²⁰ De onduidelijkheid omtrent het eventuele faillissement van de minderjarige en het naleven van de verplichtingen die komen kijken bij het ondernemerschap van de minderjarige, riep ook vragen op bij Kamerlid Leen Dierick (zie www.leendierick.be/nieuws/cdenv-geen-voorstander-van-voorstel-open-vld-om-ondernemer-te-zijn-vanaf-15-jaar).

²²¹ Student-ondernemers worden bijvoorbeeld vrijgesteld van sociale bijdragen wanneer hun inkomen lager ligt dan 7915,56 euro per jaar (zie art.12 *juncto* art. 12bis KB 27 juli 1967). Zie ook wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 5.

²²² Zie wetsvoorstel tot invoering van een regeling voor minderjarige ondernemers, 4 en 6.

²²³ Zie art. 1:235, eerste lid Nederlands BW. Zie ook C. ASSER/J. DE BOER, W. D. KOLKMAN en F. R. SALOMONS, *Personen- en familierecht. De persoon, afstamming en adoptie, gezag en omgang, levensonderhoud, bescherming van meerderjarigen*, Deventer, Wolters Kluwer, 2020, nr. 276.

over de minderjarige uitoefenen²²⁴. De kantonrechter kan een verleende handlichting bovendien terug intrekken indien de minderjarige misbruik maakt van de verkregen bekwaamheid of gegronde vrees bestaat dat hij dit zal doen²²⁵. Bij het verlenen van de handlichting bepaalt de kantonrechter uitdrukkelijk welke bekwaamheid aan de minderjarige wordt toegekend. Deze bekwaamheid mag zich niet verder uitstrekken dan tot de gedeeltelijke of de gehele ontvangst van zijn inkomsten en de beschikking daarover, het sluiten van verhuringen en verpachtingen, het in een vennootschap deelnemen en het uitoefenen van een beroep of bedrijf. De minderjarige wordt echter door de handlichting niet bekwaam om te beschikken over registergoederen, effecten of door hypotheek gedekte vorderingen²²⁶. Hij kan inzake de handlichting zelf en handelingen waarvoor hij krachtens de handlichting bekwaamheid heeft verkregen, als eiser of verweerder in rechte optreden²²⁷. Een beschikking waarbij een handlichting is verleend of ingetrokken, moet worden bekendgemaakt in de Staatscourant en in twee in de beschikking aan te wijzen dagbladen²²⁸.

C. Het geval van de minderjarige socialemedia-influencer

58. MOGELIJKE KWALIFICATIE ALS ONDERNEMING – Minderjarigen zijn in groten getale actief op sociale media. Naar aanleiding van een enkele post kunnen zij viral gaan en vervolgens op regelmatige basis gecontacteerd worden door ondernemingen die met hen willen samenwerken. In een mum van tijd promoten zij tal van producten via hun socialemediaprofiel. Hun intrede in de professionele wereld is een bijna geruisloze aangelegenheid. Vaak gaat het niet om een bewuste keuze. Toch is het cruciaal dat minderjarige influencers regels van economisch recht in acht nemen bij de uitoefening van hun influenceractiviteiten, aangezien zij in nauw contact staan met een van de meest kwetsbare actoren in het economische verkeer: de minderjarige consument. Hoewel dit wellicht controversieel is, zal de minderjarige influencer mijns inziens *de iure* een volwaardige onderneming zijn wanneer hij voldoet aan het materiële criterium van de zelfstandige beroepsactiviteit, maar zal hij *de facto* op verschillende juridische obstakels stuiten. Zo zal een bezoek aan een erkend ondernemingsloket de minderjarige influencer geen ondernemingsnummer opleveren en zal het voor de minderjarige influencer *ipso facto* onmogelijk worden om zich als onderneming te identificeren ten aanzien van consumenten en professionele spelers die met hem in zee willen gaan. In het onwaarschijnlijke geval dat de minderjarige influencer op de hoogte zou zijn van zijn verworven – en mogelijk omstreden – ondernemingsstatus, zal hij zijn verplichtingen als onderneming dus nooit volledig kunnen nakomen.

---

²²⁴ Zie art. 1:235, tweede lid Nederlands BW. Wanneer de ouders het oneens zijn over de verzochte handlichting, kan de kantonrechter de handlichting alsnog verlenen wanneer dat hem in het belang van de minderjarige wenselijk voorkomt. Zie C. ASSER/J. DE BOER, W. D. KOLKMAN en F. R. SALOMONS, *Personen- en familierecht*, nr. 277.

²²⁵ Zie art. 1:236, eerste lid Nederlands BW.

²²⁶ Zie art. 1:235, derde lid Nederlands BW.

²²⁷ Zie art. 1:235, vierde lid Nederlands BW.

²²⁸ Zie art. 1:237, eerste lid Nederlands BW. In de praktijk volstaat de publicatie op www.rechtspraak.nl (zie C. ASSER/J. DE BOER, W. D. KOLKMAN en F. R. SALOMONS, *Personen- en familierecht*, nr. 279).

D. Tussenconclusie

59. NOOD AAN JURIDISCH KADER – Minderjarige influencers kunnen, in tegenstelling tot wat het geval was onder het klassieke handelsrecht, *de iure* als onderneming gekwalificeerd worden onder het WER wanneer zij een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen. *De facto* wordt evenwel hardnekkig vastgehouden aan het van oudsher geldende idee dat minderjarigen nooit onderworpen kunnen zijn aan de regelen van economisch recht. Gelet op de juridisch-technische en maatschappelijke realiteit, is deze overtuiging thans niet langer zonder meer houdbaar. Met het oog op rechtszekerheid kan een wetgevend ingrijpen dan ook niet uitblijven. De voorkeur gaat uit naar een specifiek ondernemingsstatuut voor minderjarigen die een professionele activiteit wensen uit te oefenen. Ook de minderjarige die zich beroepsmatig bezighoudt met influenceractiviteiten zou derhalve een beroep kunnen doen op dit statuut. De wetgever zal bij de creatie van het bijzondere ondernemingsstatuut een evenwicht moeten trachten te bewerkstelligen tussen de belangen van de minderjarige en de overige betrokken economische actoren. Behalve de kwestie van de leeftijdsvereiste, zal de wetgever nog andere knopen moeten doorhakken. Hierbij kan hij zich eventueel laten inspireren door de regeling die bestond in het WKH en het Nederlandse recht. In ieder geval is één ding zeker: een specifieke regeling voor minderjarigen in het WER is geen overbodige luxe.

V. Algemene conclusie

60. WETGEVEND OPTREDEN IS NOODZAKELIJK OM RECHTSZEKERHEID TE CREËREN VOOR ALLE BETROKKENEN – Deze bijdrage toont aan dat de juridische positie van de minderjarige influencer precair is. Op maar liefst drie niveaus gaat de ontplooiing van influenceractiviteiten (door de minderjarige) gepaard met grote rechtsonzekerheid.

Om te beginnen kent noch het nationale, noch het Europese recht een uniform ondernemingsbegrip. De verschillende ondernemingsbegrippen worden bovendien wat natuurlijke personen betreft, gedefinieerd aan de hand van materiële criteria, wat inhoudt dat voor elke influencer, ongeacht of deze minderjarig of meerderjarig is, individueel moet worden beoordeeld of hij al dan niet onderworpen is aan het economisch recht. De rechtsonzekerheid die dit met zich meebrengt (voor de influencer zelf, voor andere ondernemingen alsook voor de consument), treedt evenwel niet enkel op in de context van influencermarketing. Ook in andere sectoren, zoals de deeleconomie, is het vaak een uitdaging om professionele activiteiten te onderscheiden van activiteiten die zich afspelen in de hobbysfeer.

Op een tweede niveau heerst rechtsonzekerheid omwille van de mogelijke nietigverklaring van de door de minderjarige influencer gesloten overeenkomsten. De vernietigbaarheid van de door de minderjarige verrichte handelingen kan voor terughoudendheid zorgen bij potentiële zakenpartners, waardoor de uitoefening van een beroepsmatige activiteit (zoals professionele influenceractiviteiten) sterk bemoeilijkt wordt voor de minderjarige.

Tot slot is het voor minderjarige influencers en, bij uitbreiding, voor andere minderjarigen die een professionele activiteit uitoefenen, onduidelijk welke positie zij innemen in het ondernemingsrecht. Dit hiaat in het WER leidt op zijn beurt tot onzekerheid in hoofde van de minderjarige ondernemer, zijn

professionele contractpartijen en de consument, die niet weet of hij al dan niet een beroep kan doen op de bescherming van het consumentenrecht.

Een specifiek ondernemingsstatuut voor minderjarigen zou twee vliegen in één klap kunnen slaan. Zowel de onzekerheid die bestaat omtrent het ondernemingsstatuut van de minderjarige als de onzekerheid die bestaat omtrent de vernietigbaarheid van de door de minderjarige gesloten overeenkomsten zou kunnen worden verholpen. Een wetgevend optreden is in elk geval onontbeerlijk.